

Inter libros
Josephi Mariæ Parascandolo
Antecessoris Regii
A. L. N.

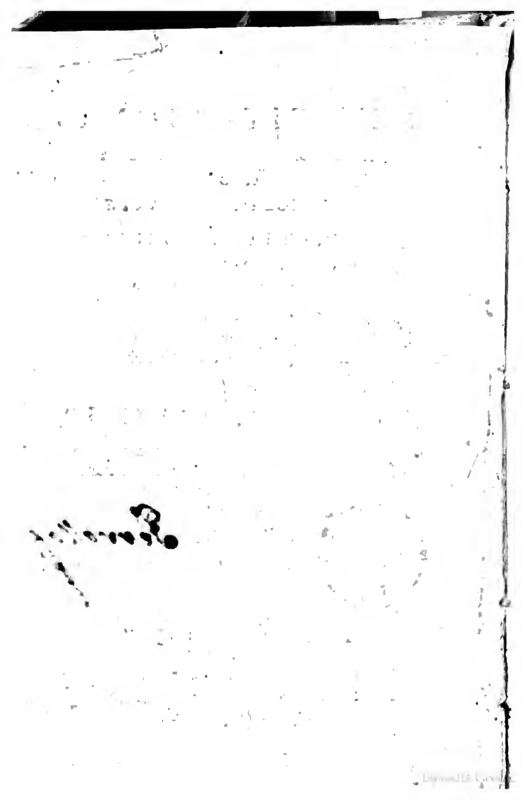
EXERCITATIONES
ACADEMICO-CRITICÆ
AD
ERITRÆÆ SIBYLLÆ
VATICINIUM
DE
HOMERO
E SERVATII GALLÆI DE SIBYLLIS DISSERTATIONIBUS EXCERPTÆ, HUNCQUE IN ORDINEM
A B
ANTONIO MARIA GALA
DIGESTÆ, NONNULLISQUE EJUSDEM ANIMADVERSIONIBUS AUCTÆ.

NEAPOLI
CIↃIↃCCXCI.

EX TYPOGRAPHIA RAIMUNDIANA.
Superiorum permissu.

AMPLISSIMO,

SPECTATISSIMO,

EXCELLENTISSIMOQUE,

VIRO

D. THOMAE SANSEVERINO

PRIMO REGNI NEAPOLITANI BARONI,

HISPANIARUM EXCELSIORIS ORDINIS MAGNATI,

BISINIANI PRINCIPI ORNATISSIMO.

&c. &c. &c.

JVDICII ELEGANTIA, CONSILIORVM ALTITVDINE, INGENII SOLERTIA, RERVM GESTARVM MAGITVDINE,

HONORVM, AC VITÆ DIGNITATE PERILLVSTRI,

LITTERARVM, AC LITTERATORVM MÆCENATI EXIMIO, AMANTISSIMO.

DOMINO, AC PATRONO SUO
GRATIOSISSIMO.

ANTONIUS-MARIA GALA

EXERCITATIONES HASCE ACADEMICO-
CRITICAS
AD ERYTRÆÆ SIBYLLÆ DE HOMERO
VATICINIUM.

LUBENS, MERITOQUE

D. D. D.

NEAPOLI
Tertio Idus Julii
MDCCXCI.

ERUDITO LECTORI

ANTONIUS-MARIA GALA

S.

MAgna præfatio, magnum malum. Exhibeo itaque breviter tibi, Lector humanissime, hasce ad Sibyllæ de Homero vaticinium Academicas exercitationes, *quas a Doctissimi, ac Eruditissimi Domini SERVATII GALLÆI* de Sibyllis dissertationibus *excerpsi, huncque, quem vides, in ordinem digessi, ac nonnullis meis animadversionibus auxi. Quod meum est, quod Gallai, nulla nota vides hac in opella distentum, idque, ut uno contextu flueret oratio, neque tibi passim illum rumperem, effeci; multo magis quia conscius satis eram, meas conjecturas ab illius maximam quidem, suprahumanamque doctrinam, exquisitam pror-*

prorsus, ac nimis reconditam eruditionem redolentibus, unico plane intuitu te facile cognoscere posse. Istas porro maximi facias rogo, meas vero tua benignitate, qua in aliis uti semper soles, equi, benique consules oro, & vale.

ERYTHRÆÆ SIBYLLÆ
DE HOMERO
VATICINIUM

KAι τις ψευδογραφος πρεσβυς βροτος εσσεται αυθις,
Ψευδοπατρις, δυσιδεα φαος ονοπησιν εν σιν,
Νουν δε πολυν και επος, θ' εξει εμματρον διανοιας,
Ουνομ εσν δυσι μιγομενος. Χιον δε καλεσσει,
Αυτον, και γραψειτακατ' Ιλιον ημεν αλητος,
Αλλα σαφος εγεσιν γαρεμοις, μετρωντεκρατησει.
Πρατος γαρ χειπεασσ.ν εμας βιβλοις ονομηνη.

Latine hi versus sic sonant

Quidam deinde senex falsorum scriptor, & ipsam
Mentitus patriam, nascetur lumine captus.
Ille quidem, verum praclara mente vigebit.
Adstringetque modis carmen pradulce duobus

Mixtum nominibus. Chion quoque se ipse vocabit.
Hic res Iliacas scribet non sicut habebunt,
Sed clare verbisque meis utendo, modisque,
Primus enim volvet librorum scripta meorum.

Nunquid hæc sunt ἀσιςᾶζα vera scribere, & clare? An veraces coguntur latitare? & mendaces aperte loqui? Hæccine bona est consequentia? scribet falsa

Primus enim volvet librorum scripta meorum?

An non potest quispiam habere alicujus sctipta, eaque perlegere, & tamen vera conscribere? Certe illa non repugnant, nisi velimus supponere scripta illa, quæ tenet, & quæ in usum suum confert, scatere mendaciis, quod de Sibyllinis potius, quam de Homericis concedimus. Ut vero hæc perpendere modo dignetur judiciosus lector, rogamus enixe.

EXER-

EXERCITATIONES

ACADEMICO-CRITICÆ

A D

HOC ERYTRHÆÆ SIBYLLÆ

VATICINIUM

D E

HOMERO.

I. NOn existimo, aliquempiam eorum, qui libros, & eruditionem spectare incæperunt, existere posse, quin de hoc Sibyllæ oraculo mirifica quædam sibi proponat, & si non aliis dotibus id æstimet, certe hac parte tantum non stupeat, quod satis acria diversorum ingeniorum studia annos ferme multos sollicitaverit. Quæ cum ita se habeant, & vehementer unumquemque dehortari deberent, me vero nec audacissimum, nec robustissimum etiam deterrere, præ-

fertim cum omnibus potius aliis rebus operam meam me addixiſſe oſtendant ſtudia illa juris, ad quæ modo totus incumbo; impulerunt me tamen alia quædam, & ſatis fortuita illa, ut hæc jam toties trita lucubrationis veſtigia ipſe quoque cum maxime ſequerer. Vereor autem, ne quæ quondam verbis prolata, & quaſi fugitiva voce enarrata ingrata non videbantur, ſcriptis tandem conſignata, & attentius conſiderata vileſcant, & contemnantur. At ſpero meliora; et, quiſquis modo hæc es lecturus, qua es humanitate noſtras ut conjucturas æqui bonique conſules, rogo.

II. Dicit Sibylla, *Homerus primus volvet ſcripta mea*, itaque tempore Homeri primum innotuiſſe ſcripta ſua vult hæc Sibylla fictitia, ut ſibi antiquitatis ſpeciem, & famam acquirat; mendaciſsime omnia hæc affirmantur. Homerus floruiſſe putatur anno mundi 3000, vel circiter, ſic docente Bucholzero in ſuo indice chronolog. Audiamus etiam hac de re differentem Sethum Calviſium: Homerum ante Romam conditam floruiſſe annis CLX· extat apud Gellium ex ſententia Caſſii, & Cornelii, & Apollodori. Herodotus

tus etiam fere ad hoc tempus collimat. Dicit enim eum priorem ſe fuiſſe annis CCCCXXII. Atque ita deſignaret annum 3048. Ariſtoteles contra in tertio de re poetica, & Ariſtarchus habent, Homerum natum in Jonica migratione anno 2879. Qui hoc modo antiquior eſſet annis CLX. Philochorus apud Diogenem Laertium ſcribit, Homerum floruiſſe annis CLXXX poſt Trojam captam. Eſſet annus mundi 2947, diſtarerque ab hoc anno, annis XC. Vellejus vult, Homerum ante annos nongentos, & quinquaginta floruiſſe, & ante annos mille natum. Loquitur autem de conſulatu Vinicii anno 3971. Natus igitur eſſet circa annum 2971. Floruiſſet circa annum 3021. Etiam hæc ſequentia addere lubet ex Jacobi du Porti præfatione ad ſuam Homeri Gnomologiam: quantum mihi ex variantibus Auctorum ſententiis colligere, vel potius coniicere licet (& certe in re tam crepera, & obſcura

Α'ριϛος μάντις, ὅϛτις εἰκάζει καλῶς)

Ii proxime ſcopum attingere videntur, qui Homerum floruiſſe dicunt centum circiter, & ſexa-

ginta annis post Trojæ excidium, h. e. circa tempora Davidis, aut Salomonis, siquidem ex communi fere omnium Chronologorum consensu, incidit bellum Trojanum, adeoque Ilium captum, in ætatem Judicum Israeliticorum non procul a temporibus Jephtæ. Unde Iphigeniam quasi Jephtigeniam dictam fuisse ingeniose hariolatur vir Doctiss. Ludovic. Capellus in diatribe de voto Jephtae; quadrat enim chronologia, quippe σύγχρονοι erant Jephta, & Agamemnon, nec cætera discrepant, uterque dux populi sui, & imperator exercitus, uterque victor hostium, & quod caput est, uterque circa idem tempus filiam suam immolavit, a Jephta autem ad Salomonem totidem fere anni enumeranrur, quot a bello Trojano ad Homerum, anni nempe, ut diximus plus minus CLX. Alios sin legere, aut videre velit Lector, potest adiri Aldobrandinus in notis ad Diogenem Laertium p. m. 73. a. b. deprehendet vero nihil certi de Homeri ætate illum pronunciare.

III. Verum quod a multis sæculis disputatum fuit tanquam res incerta, hanc Marshamus Anglus in chronic. can. pa. m. 412, omnium li-

literatorum, quod ſciam, primus, claram, & certam, ſuo quidem judicio, expediet: *non minus*, inquit, *obſcura fuit homeri ætas, quam aut illius patria, aut Parentes, de qua erat olim queſtio, & vetuſtiſſima, & celeberrima, & adhuc ſub judice lis eſſet, ſi non auctoritate noſtri marmoris dijudicata fuiſſet: Floruit Homerus ſub Diogneto Athenarum rege, annis poſt Trojæ excidium* 302. *antequam Coroebus ſtadium vicerit annis* 131 *&c.* Favet huic ſententiæ etiam Epocha Attica, quæ 23 tantum annis, antequam floruit Lycurgus, qui cum Iphto primam omnium olympiadem inſtituit, memorat Homerum. Tempus autem illud eſt, ut diximus, tercentos ultra annos poſt captam Trojam. Hinc vel ex hac Lycurgi hiſtoria paulo Homerum antiquiorem Heſiodo conſtat; haud quippe multo proprius ad Trojani belli tempora admoverim, quippe toties ille de ſuæ ætatis hominibus inquit, vix nempe decem homines ſimul Οἷοι νῦν βροτοί εἰσι, *quales nunc ſunt homines*, facere poſſe, quod tunc unus fecerit Heros. Itaque erravit Solinus, qui neſcio quo dicendi impetu inter Homerum, & Heſiodum in prima olympiade natum centum XXX. annos interfuiſ-

ſe ſcripſit. Rectius vero rem Vellejus non damnandus hiſtoricus (tametſi quidam inſulſe nullum fuiſſe Vellejum ſuſpicantur) & M. Varro perſpexere, qui nullum dubium eſſe, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus, & Heſiodus poſteritatis memoriæ ſcriptis prodidere, quod & ex epigrammate quodam comprobarunt in tripode illo inſcripto, qui in Helicone quondam Muſis poſitus erat. Epigramma apud Dionem ſic legitur.

Η'σίοδος Μȣσαις Ελικωνισι τονδ' ανεθηκε
Υμνω νικησας εν Χαλκιδι Ιειον Ο'μηρον
Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum
Cum cantu vicit divinum in Chalcide Homerum.

IV. Floruit itaque Homarus, ut e diverticulo in viam redeamus, ſub Diogneto Athenarum rege, anno Attico 676 per Julianæ 3807, annis poſt Trojæ cladem 302. antequam Olympia ab Iphto, & Lycurgo inſtituta ſunt annis 23. annis 131 antequam ſtadium vicerit Coroebus, de eo amplius non eſt ambigendum. Diverſas tamen Veterum ſententias hic referre non erit in-

injucundum. *Crates dixit*, ſic referente Tatiano contra Græcos p. 166 c. Euſeb. n. 980, *illum floruiſſe ante reditum Heraclidarum intra annos* 80. *poſt bellum Trojanum*, *Eratoſthenes poſt annum* 100 *a Traja capta*, *Ariſtarchus circa Jonicam migrationem ſub Archippo Athenis Archonte*, *id eſt*, *poſt annum* 150 *a caſu Trojæ*; *Philochorus poſt Jonicam migrationem*, *ſub Archippo Athenis Archonte*, *annis* 180. *poſt excidium Trojæ*. *Apollodorus annos numerat* 100 *poſt Jonicam migrationem*, *ut ſint anni* 250 *poſt Trojam*. *Euthymenes dicit*, *ſic notante Clemet. Alexand. Strom. l.* 1. *p.* 327 *a.*, *eum natum fuiſſe in Chio*, *ſub Acaſto*, *circa annum* 200 *poſt captam Trojam*. *Ejuſdem etiam ſententiæ fuit Archimachus*, *ut Caſſius Hemina apud Gellium l.* 17 *c.* 21. *annis poſt bellum Trojanum plus centum*, *&* *ſexaginta*; *ante Romam autem conditam*, *ut Cornelius Nepos annis circiter CLX.* Minus a ſcopo abeſt Nepos; cæteri, quos nominavimus, nimium κατα ακροχρονισομον peccant. Roma condita eſt anno per Julianæ 3061; deme annos 160, habes annum per Jul. 3801, Nepotis calculos ſecuti ſunt ſcriptores Latini. Vellejus l. 1. p. 6. (Vinicio Coſſ.

anno

anno V. C. 983.) de Homero dixit : *Hic longius a temporibus belli, quod composuit, Troici, quam quidem rentur, absuit. Nam ferme ante annos 950 floruit, intra 1000 natus est*. Plinius l. 7. c. 16. (anno V. C. 830.) *jam ante annos prope mille Homerus*. Et Juvenalis (sub initium Nervæ, anno V. C. 850)

. . . . . *Uno cedit Homero*
Propter mille annos . . . . .

Sosibius Lacon, loco supra citato, *Homerum retulit ad annum octavum Charilli*, cujus tutor fuit Lycurgus, *Regnabat ille annos 64, post quem ejus filius Nicander annos 39. anno illius 34 primam olympiadem institutam fuisse ajunt: adeo ut esset utique Homerus annis nonaginta antequam instituta essent Olympia*. Primam intellige Olympiadem, in qua *Coroebus* vicit: ad quam Clem. ibid. p. 336. b. ab *δπιτροπια Lycurgi*. Eratosthenes numerat annos 108. *Alii*, Tatianus loco citato, *dicunt, Homerum fuisse paulo ante olympiades, id est, annis 407. post casum Trojæ* (Calculus iste ad primam olympiadem vulgarem

non

non recte ponitur, recte autem ad Iphiteam) *Alii*, majori μεταχρονισμων peccantes, *tempus*, *inferius deducunt; dicentes*, *Homerum fuisse aequalem Archilocho*, *qui floruit circa Olympiadem XXIII. tempore Gygis Lydi*, *annis* 500. *post excisam Trojam*. Eadem delirant Theopompus, & Euphorion apud Clemen. loco supra laudato, quippe tantum quilibet a veritate distat, quantum a marmore. Plura si quis velit, adeat Marshamum p. 412. Edit. Londin. Fusius hæc referre voluimus, ut tanto clarius pateat, quam mendax sit hæc pseudo-Sibylla.

V. At vero postquam Homeri ætas fuerit statuta; quo tempore vixerit, illa ac floruerit erit modo nobis dicendum, ut, utriusque ætate perspecta, an potuerit Homerus carmina sua ex illius scriptis mutuare, colligere nos inde possimus. Hanc Erytræam Sibyllam Erasmus Schmidius omnium esse antiquissimam censet, nobilissimam, & oraculorum præstantia excellentissimam, & cum Noaco in Arca Diluvii tempore fuisse; immo ipsam maritum, Noæ filium, Japhetum habuisse, contendit, quas positiones probatas videre maluissemus, quam ita simplici-

ter

ter adfirmatas. Nam quod Sybillam ipſam cauſæ hujus Judicem conſtituat, hoc nos plane rejicimus, eſt enim de eo quæſtio, an vere hæc de ſe dicat pſeudo-Sibylla. Scio equidem illam adfirmare lib. I. σιν εκιρω εκυρητε cum *ſocero*, *ſocruque* hoc eſt, cum Noaco, ejuſque uxore fuiſſe in Arca: ſed hoc nos negamus; Sibyllæ, ne juranti quidem, unquam credemus ſine probatione; an non abſurdum eſt in quæſtione, utrum Sibylla fuerit in Arca, audire Sibyllam ipſam illud adfirmantem, quis enim legitimus ſuæ cauſæ ſit judex? ſed ex voce νυμφη argumentatur Schmidius, illam eſſe Noachi nurum: hoc ſi ſtatuere velit Schmidius, tum oporteret prius nodum hunc ſolvi quomodo illa ſit αφ' αιματος *de ſanguine Noa:* quod ipſe Schmidius fetetur conciliari non poſſe, cum autem diſerte ipſa Sibylla eſſe ſe de ſanguine Noæ adfirmet, neſcio quo temerario auſu Jeſuita Craſſetus putat ſe Blondello ſatisfacturum, quando maxime ſibi placere dicit hanc ſuam conjecturam, Sibyllam hanc fuiſſe habitam pto Noachi nuru eo, quod urbe Noa ſit oriunda, ſed non vidit Craſſetus, hoc ſtatuendo, ſe ipſi Sibyllæ conlradicere, quoniam

il-

illa se Babylone ortam esse expressis, verbis scripsit. Non putem Jesuitam ut ut sagacem melius novisse Sibyllæ locum natalem; quam ipsa Sibylla, quando ad textus corruptionem recurrit Schmidius illud pro meris nugis reputamus, ipsumque sententiam illam nunquam probaturum contendimus, dum enim Sibylla lib. 5. Orac. Babylone se ortam dicit, ipsamet ad oculum haud cum Noaco in Arca fuisse, cum diluvio Babylon fuerit posterior, ostendit. Atque hoc pacto mendax aperte reperitur Sibylla. De his plura addere non est necessum: solummodo verbum hoc addemus, si Constantino Imperatori fides sit habenda, eam proprio nomine Daphnem vocatam, an Daphne, quæ multis sæculis posterior per unum, & quadraginta dies, fuerit cum Noaco in Arca? Credat hoc Judæus Apella. An Daphne Babylone oriunda, uti hæc pseudo-Sibylla de se scribit? Dicit enim disertis verbis, etiamsi Erythræa sit vocanda, se tamen Babylone ortam: quod ipsius Sibyllæ testimonium probe observandum contra Lactantium, Apollodorum, & eorum sequaces, illam non posse dici Erythream eo, quod Erythris nata, sed qnod

ibi-

ibidem ſit vaticinata: quomodo Apollodorus probabit hanc eſſe ſuam concivem, quanto quidem ipſa de ſe teſtatur, ſe eſſe Babylonicam; nunquid melius Apollodorus, quam Sibylla cujas ipſamet fuerit, ſciverit? Dionyſ. Halicarnaſs., Apollodorus apud Lactantium, Suidas, aliique multi de hujus ætate differentes hanc excidio Trojano priorem conſtituunt, dicunt enim, illam Graiis oraculum conſulentibus vaticinatam eſſe belli Trojani eventum, & Æneam hanc conſuluiſſe, auctor eſt Virgilius Æneid. lib. VI. quæ omnia, attente ſi conſiderentur, clare demonſtant, Schmidii opinionem plane futilem eſſe. Verum Lectorem hic monitum velim, Suidam hac de re ſui oblitum fuiſſe quando ſcripſit, Sibyllam hanc quadringentis octuaginta tribus annis bello Trojano poſteriorem, hæc enim aſſertio (quamvis aliquo modo ad Euſebii opinionem accedat, quæ illam ſub regno Romuli extitiſſe docet in ſuo Chronico, Romulus autem quatringentis uno, & triginta annis poſt bellum Trojanum regnare cœpit) & ſuam priorem, & Scriptorum illorum veterum, quos procul dubio legerat Suidas, opiniones, & aſſertiones evertit: ſaltem hoc nunquam conciliaverit ille, Sibyliam Ery-

Erythræam fuiſſe ante, & quadringentis octuaginta tribus annis poſt bellum Trojanum; nec hoc pacto illa Longæva potuerit paſſim, ut videmus, a ſcriptoribus nuncupari.

XI. At quoniam de Longævitate hujus Sibyllæ mentio nunc injecta fuit, attexamus reliqua, quæ hac de re ab Auctoribus proferuntur. Virgilius illam Phæbi Sacerdotem Longævam vocat Æneid. lib. VI.

Hæc ubi dicta dedit Phæbi Longæva Sacerdos. Et ibidem alio loco.
Illi sic breviter fata eſt Longæva Sacerdos

Ariſtotel. in lib. de mirabil. ec. *πολυχρονιωτερ παρθενον* *Virginem, quæ multos annos vixit*, vocat. Ovid. Metam. lib. XIV.

——— Vivaciſque antra Sibyllæ
Intrat, & ut manes adeat per averna paternos.
Orat ——— ——— ———

Hinc etiam eſt proverbium; *Sibylla vivacior*, ut

ut Erasmus notavit in Adagiis. Propertius lib. I etiam proverbii modo eleg. XXIV.

At me non ætas mutavit tota Sybilla
Item lib. II. eleg. II.
Et si Cumaea sæcula Vatis agas
Ausonius etiam aliquo loco dicit
Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben

Citantur etiam versus quidam veteris Poetæ, qui pro longævitatis exemplo proponit tres fæminas, Hecubam, Sibyllam, Æthram Thesei matrem

Quædam haud junior Hectoris parente:
Cumæa soror, ut puto, Sibylla;
Æqualis tibi, quam domum revertens
Theseus reperit in rogo jacentem

Ovidius metam. lib. XIV. Sibyllam hoc modo loquentem introducit ad Æneam.

——— *Nam jam mihi sæcula septem*
Acta vides: superest, numeros ut pulveris, æquem,
Ter centum messes; ter centum musta videre.

Adeo

Adeo ut hoc Poetæ loco constet quot annos vixerit Sibylla secundum testimonium, quod de se ipsa Æneæ dedit, nempe se mille annos victuram. Servius ad locum Virgilii Sibyllam Erythræam longævam Sacerdotem vocantis, narrat Apollinem, amore Sibyllæ captum, ei poscendi, quod vellet arbitrium dedisse: illam haustis arenis, tantum vitæ poposcisse, id Apollo fieri posse respondit, si Erythræam Insulam relinqueret, nunquam eam revisura. Venit itaque Cumas, ubi corporis viribus defecta in sola voce vitam retinuit. Quod ubi resciviffent cives illius, incertum invidia, an commiseratione, epistolam ei miserunt creta Erythræa, antiquo more, signatam, qua creta visa, statim expirasse Sibyllam narrant. Velim (in transitu ut hoc moneam, & ut simul etiam constet, Erythræam eamdem esse cum Cumæa, & Cumana Sibylla) observari longævitatem, de qua nunc sermo est, & quam Sibyllæ Cumææ datam ex testimoniis adductis videmus; etiam Sibyllæ Erythrææ adtributam esse a probatissimis Scriptoribus, idque hac de causa, quod una eademque sit Cumæa, Cumana, & Erythræa Sibylla. Phlegon in longævis idem scri-

bit, Sibyllam testatam de se victuram decem γενεας *generationes*. Σιβυλλα η Ερυθραια εβιωσεν ετη ολιγον αποδεοντα των χιλιων ως αυτη φησιν εν τις χρησμοις τονδε τροπον. Hoc est Sibylla Erythræa vixit paulo minus mille annos, sicutì illa in oraculis testatur.

VII. Versus, quibus Sibylla hoc dicit, vulgo corruptissimi leguntur, ideoque ex magni Salmasii correctione emendatos heic adponere inutile visum non fuit. Versus autem apud Phlegontem sic sonant

> Εν δεκατη γενεα χαλεπον κατα γηρας εχουσα
> Μαινομενην μεν ενι θνητοις απιστα λεγουσα,
> Παντα δ' υπερ προιδουσα βροτων δυσανασχετα κηδη
> Και τοτε μοι φθονεσας λητυς επικυδεος υος
> Μαντοσυνης, παθεων δε κατοικτησας ολοον κηρ:
> Ψυχην εκλυσει δεσμευομενην ενι λυγρω
> Σωματι, σαρκοτυπη δοιοτευσας γεγαμαν.

Huic oraculo adscripto subdit Plegon δια τυτυ τυ χρησμυ αποδεικνυται δεκα γενεας αυτην κατ ανθρωπυς γεγονεναι. At in editionibus, nullum illi versus præferunt δεκα γενεων vestigium, sic enim scribitur

Εκνεαι-

Εκγεαομεν αει χαλεπον κατα γηρας εχυσα

Qui ſine dubio verſus licet profligatiſſimus, continere nobis viſus eſt illam de decem ſeculis, ſive γενεαις ſententiam., & legendus ut poſuimus. Perperam etiam editur ultimo verſu.

Σωματι σαρκοτυπιδι φιστωσας γεγαιον

Σαρκοτυπεν vocat ſagittam, qua ſe extinctum iri ab Apolline prædicit. Decem porro generationes, mille annos efficere probat idem Phlegon ex ipſius Sibyllæ verbis, quæ in alio oraculo τεν γενεαν determinat centum annis. Verſus deinde ipſos ex Oraculo ponit (Notet hic ſtudioſus lector oraculum hoc integrum reperiri apud Zozimum Hiſtor. lib. II., & non extare in octo illis, quos habemus, Sibyllarum libris, ut etiam hinc videre ſit, nos non habere illa Sibyllina oracula, quæ antiqui Pagani) Verſus ſic ſonant.

Αλλ' οποτ αν μηκιστος ιχη χρονος ανθρωποισι
Ζωης εις ετειων εκατον δεκα κικλον οδευσας
Μεμνησθαι Ρωμαιε &c.

 Sed

Sed turpissimo mendo tam in Sibyllæ versibus, quam in Phlegontis verbis εκατον δεκα legitur. Sane si γενεα decem, ac centum annis terminatur, Sibylla, quæ decem γενεας, non mille tantum annos, sed centum, ac mille vixerit, atqui Phlegon ipse tradit eam vixisse ετι ολιγον αποδεοντα τον χιλιον non mille integros implevisse. Nam cum in decimo sæculo mortem objerit εν τη δεκατη γενεη ante impletam videtur decessisse: præterea αιωνιοι θεωριαι, vel ludi sæculares, quos celebrandos Romanis indicit eo oraculo Sibylla, non centum, ac decem annis definiebantur, sed centum rotundis. Unde centenarius agon dicitur Hieronymo. Omnino scribendum apud Phlegontem: την δε γενεην Σιβυλλα ιστορηετον εκατονταδα. Et ita legendum in Sibyllæ versu

—— εις ετεων εκατονταδα κυκλον οδευσας

Nihil verius, ετον εκατοντας est sæculum, γενεα, αιων, μηκιστος χρονος Ζωης ανθρωπου κυκλον οδευσας εις ετεων εκατονταδα, aliter non procedit η'συνταξις.

VIII. Aliam horum versum correctionem dedit D. Isaacus Vossius in suo de Sibyllis tractatu

cap.

cap. 9., uter autem horum Virorum felicius explicavit, Lectori judicandum relinquimus, litem enim hanc nostram non facimus: locum integrum ex Vossio heic adscribere placuit. Cum eruditi monuerint fuisse & alteram Sibillam, quam sub Alexandro magno floruisse Strabo testatur, jure aliquis existimet hujus esse versus, qui apud Phlegontem extant Trallianum scripto de Longævis. Scribit is Sibyllam hanc vixisse annis pene mille: id si sit, stultum fuerit uni ætati adscribere eam, quæ tam multis vixerit ætatibus. Ipsa de se sic scribit

Εννεα μεν γενεαις χαλεπον κατα γηρας εχυσα,
Μαινομενη μεν ενι θρητοις, και απιστα λεγυσα

Versus sic esse concipiendos, patet ex eo, quod Plegon subjiciat, Sibyllam hanc unicuique γενεα attribuisse annos centum, & decem. Palam itaque est vixisse annos pene mille, cum novem γενεαι conficiant annos nongentos, & nonaginta. Infeliciter admodum hæc accepit, & corrigere conatur vir magnus in Solinianis. Subjungit postea hæc Sybilla se se σαρκοτιπη γεγαμαν, id est car-

nibus afflictis, & senio pene diffluentibus propter peritiam in arte vaticinandi incursuram Apollinis invidiam, & ab eodem sagittis confossam iri. Antiqua enim Lectio fuit σαρκοτυπη διοιστευσας γεγαμαν, non σαρκοτυπη, quod inepte de sagitta accipias. Pergit dein eadem Sibylla, & dicit, animam suam per aëra dilapsam pervasuram alites, & sic futurum, ut sint aptæ auguriis. Insepultum vero corpus permixtum terræ producturum herbas, quas cum depascantur pecora, fore ut extispiciis apta habeant viscera. Similia his de hac nescio, an de Delphica Sibylla ex Serapione prodidit Clemens Alexandrinus Strom lib. 1. In sequentibus dein versibus eadem Sibylla monet Romanos, ut ludi instituantur seculares, & ut Jovi, Junoni, & alii Diis sacra fiant in campo Martio, qua Tibris est angustissimus, sic enim fore, ut totius potiantur Italiæ. Sed vero cum tempore Alexandri Magni non tanta Romanorum apud Græcos fuerit fama, nec ipsi Romani Scriptores hujus vaticinii faciant mentionem; satis verisimiliter conficitur, versus hos non posse istius esse Sibyllæ, quæ Alexandri flo-

floruerit tempore, immo ne illo quidem extitisse tempore existimo, quo Erythras missi a Romanis fuere legati. Si enim extitissent, utique & illos Romam deportessent. Sed vero mille isti versus, qui Romam allati fuerunt, illi ab idiotis, a Judeis nempe, erant conscripti. Si quis autem Græcos, qui supersunt, Judeorum consulat versus; prorsus, illos similes fuisse inveniet, ac fuere veterum Christianorum carmina, quæ si unum, & alterum excipias, istiusmodi sunt, ut Scaliger sibi in sterquilino versari videretur, quotiescunque ad ea legenda se conferret. At vero illi versus, qui apud Phlegontem sub Erythrææ nomine reperiuntur Sibyllæ nihil minus, quam idiotas habuere auctores, cum & puri, & elegantes sint satis, ita ut non potuerint ab aliis, quam a linguæ græcæ peritis, & ab ipsis, quorum continent ritus, conscribi gentilibus. Non puto me male divinare, si ipsum Phlegontem horum auctorem fuisse dixero. Complura carmina, & oracula suis ille inseruit scriptis: ea, si quis legat, & cum his conferat, adeo gemella inveniet, ut vel ex ipsa similitudine unum, eundemque omnium statim agnoscat parentem. Nec

immerito, quod de Diogene Laertio, idem quoque de Phlegonte dixeris, illum ostentandorum carminum gratia suos edidisse libros. Attamen quo minus elegantes isti Phlegontis videntur versus, non debent offendere maculæ aliquot, quæ in illis occurrunt, quas commode absterges ex Zozimi Hist. lib. II. Nam quo loco legitur *παντογονοις μοιραις*, reducendum *ποντογονοις*, Parcæ enim a nonnullis, ut a Lycophrone, maris dictæ sunt filiæ. Qui paulo post sequitur inquinatissimus versus sic reformandus

. . . . Ανθι δε γαιη
Πληθομενη χοιρος τε καὶ υς ιροιτομελαινα.

Ambarvale enim intelligit sacrificium, quod porca fœcunda, & gravida fieri consueverat. Pro *κεισια δεχθω*, melius apud Zozimum *ιστα δεδεχθω*. Denique postea scribe

Ο'υρανιδαις ταδε παντα τεθησαυρισμενα κεισθω
Ο'ρρα τε θηλυτερησι και ανδρασιν εδριοωσιν

Hactenus Doctiss. Vossius. Sed quis felicius manum medicam his attulerit, docto, ac erudito Lectori dijudicandum relinquimus.

IX. Ex his omnibus, quæ hactenus ex scriptoribus ellegata sunt, constat non solum de Sibyllæ longævitate, verum etiam quot vixerit annos, & speciatim illam eandem esse cum Cumæa, & Cumana. De hac Sibylla Erythræa, quoniam Aristoteles πολυχρονιωτάτην dicit, inquiramus ad quodnam usque tempus vixerit. Audivimus Phlegontem dicentem, illam decem γενεὰς integras non implevisse: ipsam vero Sibyllam adfirmantem se mille annos victuram: si Schmidio fides habenda esset, illam cum Noaco socero, & Japheto marito suo in Arca fuisse tempore diluvii, & Sibylla cum dicat annos mille se superstitem futuram; oportet, ut secundum Sibyllam ipsam vixerit tantum usque ad annum Mundi 2657, vel etiam aliquantum temporis minus, quantoquidem tum maritata fuit secundum Schmidium. Diluvium, ut scribit Bucholcerus in sua chronologia incidit in annum 1657, si mille anni, aut aliquot minus addantur, numerus indicatus repetietur. Sed ex Lac-

ctantio, aliisque probatis Scriptoribus videmus illam *Graiis Ilium petentibus vaticinatam fuisse perituram esse Trojam*; *& Homerum mendacia scripturum*. Quæ verba probe sunt notanda. Si Erythræa Sibylla Graiis belli Trojani eventum prædixit; dicendum illam vixisse non decem *years*, sed mille centum, & viginti duo annos. Nam secundum eundem Bucholcerum annus primus belli Trojani incidit in annum Mundi 2779. Alstedius floruisse hanc Sibyllam anno Mundi 2730. scribit in chronol. sua p. 1471. Hæc si vera est computatio, mendax deprehenditur Sibylla, se cum Noaco in Arca fuisse adfirmans, uti ostensum est ante. D. Augustinus lib. XVIII. c. XXIII. de C. D. *tempore*, dicit, *Ezechiæ Sibyllam Erythræam vaticinatam fuisse ferunt nonnulli*. Idem ibidem in fine, *nonnulli sane Erythræam Sibyllam non Romuli, sed Trojani belli tempore fuisse, scripserunt*. Notandum porro Isidorum Hispalensem in chronico suo scripsisse, tempore separationis decem tribuum a reliquis duabus h. e. tempore Jeroboami, Sibyllam Erythræam illustrem fuisse. Hoc certe si verum sit, & cum Schmidii opinione jungendum, tempore Diluvii

Ery-

Erythræam extitisse, & vixisse usque ad Jeroboami tempora, certe longæva fuerit, oportet: ad minimum enim vixerit 1321 annos. Quis unquam tantam ætatem homini tribuat? Mathusalem non vixit mille annos, & hæc, postquam Deus arctiores vitæ limites constituit, vixerit mille tercentos unum, & viginti annos? quis tam impudenter audeat mentiri? satis longæva fuit, si mille annos impleverit Sybilla, uti de se prædicat, illud vitæ tempus sibi assignatum, sed & hoc nos negamus tantum temporis vixisse Sibyllam. Plegon testatur, ut supra audivimus, mille annos non implevisse, sed decimo seculo non completo, abiisse ad plures. Moses testatur suo tempore periodum vitæ humanæ ad summum extendi ad *octoginta annos*. Et hæc Sibylla post Mosem vixisset etiam aliquot secula post mille annos? Sed hoc Græciæ mendaci adscribo. Nullum inter mortales mille annos attigisse, certum est ex sacra historia; atque hoc Sapientissimus Deus eo fine sic disposuit, uti volunt nonnulli, ut homines docerentur, ut ut longa fuerit patrum primorum vita, attamen fuisse brevem, quoniam mille anni coram Domino sunt tantum dies

dies unus, & hoc pacto homines addiscere possent, se ne diem quidem integrum coram Domino vixisse.

X. Hanc porro Erythræam Sibyllam Regi Tarquinio novem libros obtulisse, & pro iis tercentos aureos postulasse, auctor est Lactantius, quibus verbis scriptor elegans indicat, illam extitisse, ac vixisse tempore Tarquinii, sive ille fuerit Priscus; aut Superbus; videamus itaque an de hac Sibylla possit hoc affirmari, ut hoc pacto etiam, de tempore, quo floruerit, constet. Si ex Schmidii sententia Sibylla Erythræa cum Noaco diluvii tempore degerit in Arca; statuendum erit Sibyllam hanc (si ab illa Tarquinio Prisco oblatos volumus libros Sibyllinos) vixisse septem, & decem secula (si vero illam volumus obtulisse libros Tatquinio Superbo) tum vixerit ad minimum circum circa octodecim secula. Diluvium, ut supra notavimus, incidit in annum mundi 1657. Tarquinius Priscus, ex supputatione Bucholceri, ad regnum pervenit anno mundi 3359. Tarquinius Superbus olympiade sexagesima prima anno mundi 3439; quis unquam audivit hominem vixisse septendecim, aut octodecim secula? Ipsa Sibylla dixit

xit Ænææ, se mille annos victuram: itaque hoc pacto Sibylla, quæ in Arca cum Noaco fuisse statuitur, non potest dici attigisse tantam ætatem, ut Tarquinio sive Prisco, sive Superbo, possit dici obtulisse libros. Putat etiam Doctissimus Alstedius floruisse hanc Sibyllam anno mundi 3339. quantoquidem autem nullius rationibus fultam videmus ejus assertionem, pro conjectura habendam pronunciamus: quemadmodum etiam illam opinionem, Sibyllam Erythræam protulisse carmen ænigmaticum de materia lapidis Philosophorum; indicari enim debuerat illud carmen & ubinam reperiatur, legendumque extet, sed hoc hactenus indicatum non vidimus. Videamus etiam nunquid hæc Erythræa, quæ, ex plurimorum scriptorum sententia, consulta fuit ab Ænæa, dicenda sit prorogasse, aut prorogare potuisse vitam usque ad tempora Tarquinii Prisci, aut Superbi. Graiis Ilium petentibus, Trojani belli successum prædixit Sibylla Erythræa, itaque bello Trojano anterior statuenda. Annus primus belli Trojani secundum Bucolcerum incidit in annum Mundi 2779. Annus regni Tarquiniorum, in annos mundi, uti dictum, 3357, 3439; ad

mi-

minimum itaque vixiſſet (ſi ſupponatur illam tum temporis ad viginti , & duorum annorum ætatem perveniſſe , cum conſuleretur ab Ænæa) ſexcentos annos , quod vitæ ſpatium nullus hominum illius temporis attigit ; Deus enim ad arctiores , ut ſupra diximus , terminos , ætatem hominum reſtrinxerat . Si vero Sibyllæ credendum eſſet apud Ovidium ad Ænæam loquenti , ſe , cum ab eo compelleretur , vixiſſe ſecula ſeptem , & tantum adhuc tria ſecula raſtare ; nullo modo dici poteſt , hanc Tarquinio obtuliſſe libros Sibyllinos. Nam a bello Trojano uſque ad Tarquinium Priſcum anni effluxerunt 678 , hos ſexcentos ſeptuaginta octo annos ſi addamus ad ſeptem illa ſecula , de quibus Sybilla fuit locuta , erunt mille trecenti ſeptuaginta octo anni , quod tempus, ut ut longæva fuerit Sibylla , vixiſſe non potuit. Si tantum adhuc trecentos annos vitam prorogare Sibylla debebat , cum ab Ænea ante bellum Trojanum conſuleret ur , tum omnino dicendum erit , Sibyllam objſſe novendecim annos poſt Homeri obitum , hoc eſt , anno mundi 3079 , & plus , quam trecentos annos ante Tarquiniorum dominationem , ideoque evidentiſſime conſtare pu-

putamus Erythream hanc non posse dici Tarquinio sive Prisco, sive Superbo obtulisse oracula Sibyllina: itaque si Erythræam velint obtulisse libros oraculorum Tarquinio, duæ erunt statuendæ Sibyllæ Erythrææ: una quæ Graiis Ilium petentibus fata Trojana prædixit; altera recentior, quæ Tatquinio oracula venalia obtulit, sed hæc opinio fide dignis testimoniis caret, ideoque rejicienda videtur. Solinus testatur Erythræam Sibyllam quinquagesima Olympiade rebus Romanis interfuisse, atque obtulisse Tarquinio Superbo libros; sed hoc statui non posse supra ostendimus, hoc enim si statuatur, dicendum erit Erythræam Sibyllam vitam prorogasse non solum usque ad principium regni, verum etiam ad tempus mortis Tarquinii Prisci, qui circa illud tempus quinquagesimæ Olympiadis, hoc est a morte Ænææ 600 fuit occisus, quod sine maxima absurditate dici non posse, jam antea fuit ostensum.

XI. Quibus ex omnibus, licet quonam tempore hæc Erythræa Sibylla vixit, ac floruit, statui non potuerit; ad oculum tamen, ut opinor, ostendimus, eorum omnium sententias, qui ejus

ætatem

ætatem ante Homerum constituere, refellendo, illam, si unquam extitisse credendum erit, post Homeri quidem fata floruisse. Quomodo itaque hic ex illius scriptis potuit carmina sua, ut ipsamet Sibylla gloriatur, mutuare? Quis unquam demonstret quænam sint illa, quæ Homerus ex Sibyllinis scriptis libris suis inseruit? Quapropter satis mirari non possumus inter liberatos reperiri, qui credant Homerum Sibyllam esse imitatum, ejusque hemistichia multa Poesi sua inseruisse; cum Sibylla, vel potius illi, qui Sibyllinum nomen sibi arrogarunt, ex Homero deprompsisse certum sit, hoc tantum scopo, ut prior Homero videretur Sibylla, & falsa illa oracula cariori divenderentur pretio. Falsum est, Sibyllam hanc Homero antiquiorem, testantur Scriptores Homero neminem inter Græcos Poetas veteriorem. Diodorus Siculus Biblioth. lib. XVI. *Μαρτυρα παρειχετο τον υπιφανεστατον και αρχαιοτατον των ποιητων Ο'μηρον.* Item. *Α'ρχαιοτατον και μεγαστον των ποιητων Ο'μηρον.* Herodotus in Euterpe. *Η'σιοδον γαρ και Ο'μηρον ηλικιεν τετρακοσιοισι ετεσι δοκεω μεν πρεσβυτερους γενεσγαι, και υ πλεωσι.* *Nam Hesiodus, atque Homerus,*

quos

quos quadrigentis non amplius annis ante me opinor extitisse, fuere &c. A. Gellius *noc. Attic.* lib. VI. c. 2. *Homerus*, inquit, *sapientissimus, & antiquissimus Poetarum*. Josephus lib. I. *contra Appion. init. Nullum plane*, ait, *inveniri apud Græcos* ομολογυμενον γραμμα *scriptum indubium, quod antiquius sit Homeri carminibus*. Proclus Lycius *in defens. Homer.* cap. 26. adfirmat, *nullum Homeri ætate fuisse historicum, qui res tunc gestas memoriæ prodiderit*. Et Justinus Martyr *cohortat. ad Græcos*, Homerum vocat πρωτον των ποιητων *Primum Poetarum*. Tum Claudianus

Ipse parens vatum princeps Heliconis Homerus.

Quis itaque modo audet Sibyllam Homero priorem dicere, ipsumque plurima sua carmina ab ea fuisse mutuatum?

XII. Quod ut validius ostendam, & cum Sibylla ipsa rationibus ubique petitis abundam, concedamus parum, illam in Arca Diluvii tempore, ut de se prædicat, fuisse, ideoque longe & Homero antiquiorem; nunquid propterea dicturi sumus, hunc ab illa carmina sua accepisse? Græca

lingua fuiſſe ſcripta illa oracula omnes tradunt. Tempore vero Noachici Diluvii unica tantum erat lingua, duravitque uſque ad coſtructionem turris Babylonicæ, hoc nos ſic decente Moſe *Genes XI. vers.* 1, quæ certe non erat græca, utpote multo tempore poſterior. Quomodo itaque & Sibylla potuit Græco idiomate oracula ſua conſcribere, & Homerus ex illis quammulta Poeſi ſua inſeruere? Quod unica tantum fuerit hominibus lingua ante Babylonicam ſic dictam linguarum confuſionem, docent nos præter Patres, etiam Rabbini Judæi, imo etiam ipſi Gentiles. Auguſtinus de C. D. lib. XVI. cap. 11. in principio: *Nam*, inquit, *& ante diluvium una erat lingua*. Et paulo poſt: *Non defuit domus Hebèr, ubi ea, qua antea fuit omnium, lingua remaneret*. Item: *Quia ergo in ejus familia remanſit hac lingua, diviſis per alias linguas cateris Gentibus, quia lingua prius humano generi non immerito creditur fuiſſe communis, inde deinceps Hebræa eſt nuncupata*. Etiam paulo poſt: *Quando autem erat una nihil aliud, quam humana lingua, vel humana locutio vocabatur, qua ſola univerſum genus humanum loquebatur*. Indicat autem Interpres Hieroſoly-

ſolymitanus, linguam illam unicam fuiſſe Hebræam, *Et omnes incolæ terræ linguæ unius erant; & ſermonis unius, & conſilii unius, quippe lingua Sancta loquebantur, qua eſt creatus Mundus a principio*. Eadem fere dicit Jonatham in Paraphraſi. Et R. Shelemo Jarchi: *labium unum eſt lingua ſancta*. Sic etiam Aben Ezra: *labium unum ſignificat linguam unam, quæ mihi videtur fuiſſe lingua ſancta*. Abydenus autem Ethnicus apud Euſebium *Chro.* p. m. 13. ejuſdem rei mentionem injicit: *Cum vero ad id temporis homines unius linguæ fuiſſent, linguam diverſam ipſis a Diis eſſe immiſſam*. Lubet & heic addere locum ex Joſepho, quem nonnulli lib. 1. *contra Appion.* reperiri ſcribunt, cum inveniatur lib. I. *Antiquit. Judaic. cap.* 5. Sic ille ſonat in noſtra, quam habemus, verſione latina: *De Turri autem hac, deque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis. Cum univerſi homines uno eloquio uterentur, Turrim excelſiſſimam quidem ædificaverunt, quaſi ad cœlum per eam adſcenſuri. Dii vero ventis immiſſis turrim everterunt, & propriam unicuique linguam attribuerunt, unde factum, ut Urbi Babyloni no-*

men esset. Videtur Fl. Josephus respexisse ad locum Sibyllæ, qui reperitur *Oracul. lib. III. pa. m.* 221. Verum ut ut citaverit Sibyllam testem, de quo tamen dubitandi locus relinquitur, (potuit enim illud testimonium Sibyllæ huic Scriptori ab alio inseri, quemadmodum & alia ipsi adtributa legimus, quæ tamen ab illo conscripta fuisse non credimus) neque ab hac opinione alienos nos profitemur: semel enim tantum, quod scimus, Sibyllæ mentionem facit scriptor sedulus; quod si legerit hæc, quæ nunc habemus Oracula Sibyllina, cur non etiam ex illis testetur, illam Diluvii tempore vixisse, una cum Noacho fuisse in Arca, atque illam Homero fuisse priorem, utpote quæ de illo sit vaticinata *illum mendacia scripturum*? Immo locum hunc Josepho adtributum non esse genuinum, sed suppositiitum, vel hinc quivis facile judicet, quod *Deorum* meminit, quis enim credet, Judæum scripsisse Deos tempestatem ad destructionem Turris immisisse? Quid? An putandum est Josephum credidisse Deorum pluralitatem? absit hoc. Insignem super hac re invenimus locum, quem, etiamsi longior sit adscribemus, quoniam evidenter docet Sibyllam

men-

mentiri, illamque esse Homero posteriorem. Extat autem apud Fl. Joseph. *contra Appion. lib. I. in princ. p. m.* 916. Atque ex eo (quod probe notandum) patet, illum Sibyllæ contradicere: *Omnia siquidem Græcorum nova* (hoc modo ex Græco vertit Gelenius) *& heri, ut ita dicam, nuperque facta cognovi: hoc est fabricam Civitatum, & adinventiones artium, conscriptionesque legum, cunctarumque rerum junior apud eos est historiæ conscribendæ diligentia. Apud Ægyptios etiam, atque Chaldæos, & Phænices (desino enim nos illis connumerare) sicut ipsi fatentur, res gestæ antiquissimam, & permanentem habent traditionem, ut nihil horum, quæ apud eos aguntur sine memoria relinquentur, sed in publicis conscriptionibus semper a viris sapientissimis dicerentur. Græcorum vero Regionem innumeræ corruptiones invasere rerum memoriam delentes. Qui autem novas constituentes conversationes, omnium se primos esse credidere, sciant quia etiam sero vix naturam potuere agnoscere literarum: nomen antiquissimum earum usum habuisse credunt a Phænicibus, & a Cadmo se didicisse gloriantur. Sed neque illo tempore poterit aliquis demonstrare servatam conscriptionem, neque in sacris, neque in publicis ana-*

thematibus, quando etiam de Trojanis rebus, ubi tot annis militatum est, postea multa quaestio, atque contentio facta est; utrum literis usi sint, & magis veritas obtinuit, quod usus modernarum litterarum illis fuit incognitus: constat autem quod apud Græcos nulla invenitur conscriptio poemate Homeri vetustior, & hunc etiam post bella Trojana fuisse manifestum est. Et ajunt neque hunc literis suum poema reliquisse, sed cantibus memoria reservatum, postea fuisse compositum, & propterea multam in eo comperiri dissonantiam, qui autem historias apud eos conscribere tentavere, id est Cadmus Milesius, & Acusilaus Argivus, & post hunc alii quicumque fuisse referuntur, paululum tempus Persarum contra Græcos expeditionem praecessere.

XIII. Quibus ex omnibus luce meridiana clarius patere judicamus, unica cum tempore Diluvii, immo usque ad tempus extructionis turris Babylonicæ, lingua in mundo extiterit, uti & hoc testatur Sibylla *lib. III. Orac. pag. m.* 222., atque illa cum fuerit Hebræa, falsum esse Sibyllam illo tempore Græce sua oracula conscribere potuisse. Dicit enim loco jam statim lauda-

to

to, unicam illo tempore in Mundo linguam extitisse, quis vero non videt splendide mentiri Sibyllam, se, cum unica fuerit lingua in ædificatione Turris Babylonicæ, Græcam linguam probe callere? pudeat hoc feminam divinitus se inspiratam jactantem. Sin autem immediate post linguarum confusionem, illam Græce scripsisse creditur, saltem tum dicendum est, illam Græce consignasse sua oracula illo tempore, quo nondum lingua Græca erat in rerum natura, longo enim tempore post Græcorum lingua, & imperium innotuere, etiam post extructionem Turris Babylonicæ erat in Mundo unica tantum lingua, uti hoc Doctiss. D. Campegius Vitringa SS. Theologiæ Professor Frenequeranus *in tractatu suo de linguar. confusion.* eruditissime docet: & ut ut extiterit tum temporis dialecti aliqua varietas; attamen Gentes Orientales tali usas fuisse sermonis genere, ita ut semet invicem intelligere potuerit, quod multis rationibus, ac exemplis probat: si itaque homines varias, & longe dissitas Regiones inhabitantes, se invicem intellexerunt, uti ex mutuis colloquiis patet *Genes* XXIV. ubi legimus Abrahami Servum Eliæserem in Mesopotamiam profectum

cum Rebecca sermonem habuisse, atque illam petitioni Eliæseris annuisse; firmissimum est argumentum, tum temporis non dum variasse linguas, ut se mutuo non intelligerent. Similia occurrunt exempla *Genes XXIX.* ubi Jacob cum pastoribus Mesopotamitis disserens narratur, & introducitur. Si librum Jobi legimus, deprehendemus Arabem, Caldæum, & Idumæum collocutos fuisse; si linguæ illorum hominum adeo diversæ tum temporis fuerunt, uti hoc nostro; quomodo se illi invicem intellexissent? Plura si quis velit legat dissertationem dicti D. Vitringa: hinc itaque constare potest, falsam hanc Sibyllam Græce scribere non potuisse in ipsa confusione linguarum, vel paulo post, quoniam Græca lingua longo tempore post in Mundum fuit introducta, & quod probe notandum, saltem illo tempore, eo modo, quo scripta sunt falsa hæc oracula Sibyillina, tam ornata non innotuit Mundo. Linguæ enim in principio non sunt adeo pulitæ, uti successu temporis poliuntur, ac exornantur, uti hoc patebit, si quis antiquissimam lingnam Græcam cum illa, quæ postea Homeri, & Herodoti ævo apparuit, confe-

ferat. Deprehendet enim magis, magisque in dies fuisse excultam. Videsis Scaligeri *Adnot. ad Euseb.* p. m. CX, & CXI &c. Uti hoc apparet ex diversis Græcæ linguæ, successu temporis introductis, dialectis, unaquaqueGente pro captu, & judicio suo illam ornare annitente.

XIV. Sed notandum quoque est, tale idioma Græcum non extitisse eo tempore, quo coli cæpit Græcia, (quod Abrahami ævo factum fuisse contendunt nonnulli) quali conscripta hodie videmus oracula hæc Sibyllina: Cadmus Phænicius literas in Græciam introduxit, fatentur & hoc ipsi Græci. Herodotus lib. V. p. 351: *Phœnices autem isti, qui cum Cadmo advenerunt quorum Gephyrai fuere, dum hanc regionem incolunt cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt, quibus omnes Phœnices utantur: progressu autem temporis una cum sonu mutaverunt, & modulum pristinum &c.* Hinc Zenodotus de Zenone in epigrammate apud Laertium;

Ει δε πατρα Φοινισσα, τις ο φθονος, ην και ο Καδμος Κεινος

Κεῖος, ἀφ' ου γράπται Ἕλλας ἐκεῖ σελίδα

Si patria est Phœnix, quid tum? Fuit hæc quoque Cadmo

Patria, qui Græcis prima elementa dedit.

Eusebius item docet *lib.* X. *præp. Evan.* non solum a Cadmo Phœnicio literas Græcis datas, verum & ea de causa Phœnicias literas fuisse vocatas. *Primus*, inquit, *qui communes literas, id est, prima Grammaticæ elementa Græcis tradidit, Cadmus genere Phœnix erat; unde & Phœnicias literas quidam Veterum appellarunt*. Et Clemens Alexandrinus *Stromat. lib.* 1: *Cadmus autem erat Phœnix, Græcis literarum inventor, ut ait Euphorus* (al. *Ephorus*). Hinc apud Hesychium ἐκφοινίξαι *phœnicipare* est ἀναγνῶναι *legere*. Et Tacitus *lib.* XI. p. m. 226. *Quippe fama est, Cadmum classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis artis ejus auctorem fuisse*. Plinius *lib.* V. c. 12. *in fine*: *Ipsa Gens Phœnicum in gloria magna literarum inventionis, & Syderum, navaliumque, ac bellicarum artium*. Josephus *lib.* 1. *contra Appion.* existimat literarum usum apud Græcos Cadmo multo esse recensiorem. Tzetzes autem

autem contrariam fovet opinionem, putans Græcos habuisse literas etiam ante Cadmum: quid autem hisce sit sentiendum opinionibus, videri potest apud Doctis., ac Eruditis. D. Samuelem Bochartum *lib. 1. de Colonis, & sermone Phœnicum c. 20*, & Scaligerum *in notis ad Euseb. p. m.* 111. 112. Hinc itaque concludere possumus, Sibyllam non potuisse scribere Græce ante Cadmum, & ante inventas literas Græcas. Cadmus autem in Græciam e Phœnicia navigavit anno mundi, secundum Bucolcerum, 2507. vel circiter, aut secundum Calvisium anno mundi 2509. Confusio autem linguarum secundum Bucolcerum in annum mundi 1758, & secundum Calvisium 1757. incidit. Quid quid sit, distincte, & clare videt sedulus lector mentiri Sibyllam, quando tantam sibi adrogat antiquitatem, se fuisse in Arca, & tum prophetasse, ac Græce scripsisse sua oracula ante illius linguæ existentiam, & ante inventas literas.

XV. Sed ex Græco quoque oraculorum stylo idem colligi potest, qui etiamsi multis modis reprehensionem mereatur; attamen ante Cadmi, immo etiam post Cadmi tempora adeo pulita illa lin-

lingua non fuit, immo eo modo non fuit ſcripta, quo Sybillina oracula hoc tempore nunc conſpiciuntur. Primi enim, & antiqui Græci eo modo, quo nunc conſcripta videmus Sibyllina oracula, non ſcribebant, de illis autem memoriæ proditum legimus, illos aliquatenus imitatos fuiſſe morem Phænicum, & Hebræorum. Scribebant autem illi a dextra ſiniſtram verſus, ut multis hoc probari poſſet, inſtituti noſtri ſi hoc foret. Locum tamen unum, aut alterum addemns, ex quibus pateat modus ſcribendi primorum Græcorum: ubi autem primam regulam abſolverant a ſiniſtra dexteram verſus Europæorum more, inde quia is locus primo ſe ſe offerebat, ſiniſtrorſum Hebræorum more, ſcribebant, poſtea dextrorſum, & ſic eodem ordine deinceps. Hic mos ſcribendi βυστροφηδον vocabatur, quoniam ductus boum arantium ſulcos imitabantur, hi enim ſulcum ſecundum ducere incipiunt, inde ubi prior deſiit. Hoc modo ſcriptæ erat leges Solonis, atque hinc Harpocration in lexico ſuo Græco dixit, in voce ο κατωθεν νομος: κατωθεν ονομαζει ο Δημοσθενης. οτι γαρ φησι βυστροφηδον ησαν οι Α' ξονες και οι Κυρβεις γεγραμμενοι. *Deorſum vocat Demoſthenes, quoniam dicit*

dicit, Axones, & Cyrbes conscripti erant eo modo, quo convertuntur boves. Optime autem hanc vocem βυστροφηδον explicat Hesychius, ουτως, inquit, ελεγον, επαν ομοιως τοις αροτριωσι βυσι τας αντιστροφας ποιη τις ελεγον και επι υ γραφειν τροπω τοιυτω. *Ita appellabant quando instar arantium boum fit regressus, quod usurpatum, quia eo modo scribebatur.* Huic adstipulatur & Isidorus Hispalensis *Orig. Lib. VI. c.* 13. *Versus autem vulgo vocati: quia sic scribebant antiqui, sicut aratur terra, a sinistra enim ad dextram primum deducebant stylum, deinde convertebant ab inferiore, & rursus ad dextram versus, quos & hodie rustici versus vocant.* Pausanias etiam *lib. V. p. m.* 174. meminit, Agamemnonis statuæ adscriptum fuisse nomen, γεγραπται δε και τυτο επι τα λαια εκ δεξιων, *id autem scriptum est a dextra in lavam.* Hoc est sinistrorsum, Orientalium more, verum postea Græci βυστροφηδον scripserunt, hoc nos sic docente eodem Pausania eodem lib. V p. m. 165. Και τα μεν ες ευθυ αυτων εχει, σχηματα δε αλλα των γραμματων βυστροφηδον καλυσιν Ελληνες. Το δε εστι τοιονδε απο υτος περατος υτος επυς επιστρεφει των επων το δευτερον, ωσπερ εν διαυλυ δραμω. *Et quadam li-*

te-a-

terarum forma recta ducuntur, *alia autem* βυστροφηδον, *ut Græci dicunt : est autem hujusmodi : a fine versus superioris fit conversio ad initium sequentis, eo modo, qua in diaulo curritur*. Hoc autem modo pseudo Sibyllina oracula nunquam visa fuere conscripta; unde luce meridiana clarius patet non esse tam antiqua, uti ea venditat oraculorum horum scriptor quisquis ille fuerit.

XVI. Immo ex versuum genere, Heroicorum nempe Græce scriptorum, constat non posse Sibyllam Homero, aut Hesiodo fuisse priorem · Homerus primus Heroicorum carminum inventor reputatur teste Athanasio *Orat. contra Græc.* Γραμματα μεν γαρ ερευρον Φοινικες, ποιεσιν δε ηρωικην Ο' μηρος : *literas quidem adinvenerunt Phœnices, Heroicam autem poesim Homerus*. Sinesius *lib. de in somniis* Ο' μηρος και Στησιχορος το μεν ηρωικον φυλον δια τας ποιησεις αυτων επικυδεστερον εθεσαν, ut & Josephus *lib. 1. contra Appion*. Carmen itaque Heroicum, quo Sibyllla sua conscripsit oracula non extitit ante principem illum poetarum, atque inde concludere nos possumus, illam nec ante, nec longe post potuisse sua conscribere oracula Græco Heroico carmine. Castilio *lib. 1. de Curiali*. *Homerum*

ani-

animadvertite, qui Heroicorum poetarum & tempore, & excellentia primus putatur. Nonnulli inventionem carminis Hexametri Moſi attribuunt, freti auctoritate Flavii Joſephi p. m. 114. *lib. IV. Antiquit. Judaic.* E' πειτα ποιησιν ἑξαμετρον αυτοις ανεγνω, εν καταλελοιπεν εν τω βιβλιω τω ιερω. *Deinde illis recitavit carmen Hexametrum, quod ſcriptum reliquit in ſacro volumine.* Quod quam verum ſit, illi conſtabit, qui canticum illud Moſis Deuteron. cap. XXXII. attente perlegerint, certe nos carmina hexametra ibi reperire non potuimus. Alii aſſerunt Phemenoen Moſis Filiam hexametrorum carminum fuiſſe inventricem, eamque Delphis vaticinia edidiſſe. Alii, ut Plinius lib. VII., Apollinem eorumdem inventorem conſtituunt. Alii Sibyllas illornm inventrices prædicant, quod ſi verum foret, Sibyllas inveniſſe carmina Hexametra, tum illas Moſe priores conſtituere deberemus, quæ certe ſententia contra Doctiſſimorum Virorum, fere omnium, opinionem arietat. Concludimus ergo mentiri prorſus Sibyllam, quando tantam ſibi arrogat antiquitatem, ut pro omnium ſcriptorum prima ſe venditet.

XVII.

XVII. Dicit porro Sibylla, Homerus Oraculorum libros meos evolvet. Foliis autem Sibylla, cum oracula funderet, inscribebat. Sic Virgilius Æneid. lib. VI.

—— Foliis tantum ne carmina manda
Ne turbata volent rapidis ludibria ventis
Ipsa canas oro. ————

Et Æneid. lib. III.

Insanam vatem adspicies, qua rupe sub ima
Fata canit, foliisque notas, & nomina mandat.
Quaecumque in foliis descripsit carmina Virgo,
Digerit in numerum, atque antro seclusa relinquit:
Illa manent immota locis: neque ab ordine cedunt.
Verum eadem verso tenuis cum cardine ventus
Impulit, & teneras turbavit janua frondes:
Nunquam deinde cavo volitantia prendere saxo,
Nec revocare situs, aut jungere carmina curat:
Inconsulti abeunt, sedemque odere Sibyllae.

Pal-

Palmarum foliis putant nonnulli inſcripſiſſe oracula ſua Sibyllam, alii olim frondibus inſcriptas fuiſſe literas perhibent, alii in foliis malvarum olim ſcriptitata fuiſſe docent vaticinia. Sic Cinna antiquus Poeta, cujus verſus reperiri poſſunt apud Iſidorum Hiſpalenſem *Orig. lib. VI. cap. XII.*

Lævis in aridulo malvæ deſcripta libello.
Pruſiaca vexi munera navicula.

Non vacat nunc inquirere, quibus in rebus ſcripſerint olim Veteres, ſive in libris, arborum corticibus, ſive in foliis palmarum, malvarum &c. Certum eſt Antiquas Sibyllas, apud Gentiles tam celebres, oracula ſua ſcripſiſſe in foliis. Hæc autem Sibylla dicit, Homerum primum futurum, qui ejus libros manibus evolveret: *βίβλυς libros* ſcripta ſua vocat Sibylla. Antiqua tamen Sibylla, uti ex Virgilio audivimus, in foliis ſcribebat, quæ folia, utrum libri recte vocari queant, aliis inquirendum relinquimus. Quiſnam autem fuerit ille, qui Sibyllæ folia in ordinem redegit, an Homerus, cui primo viſa? non nos putamus: num enim illum ſuorum ſcriptorum negligentem

Sibyllinorum curam suscepisse credemus? credant hoc, qui volunt, nos nunquam. Homerum autem suorum librorum curam neglexisse discimus ex Cicerone *de Orator. lib. III. p. m.* 121. *Quis doctior iisdem illis temporibus, aut cujus eloquentia literis instructior fuisse traditur, quam Pisistrati, qui primus Homeri libros, confusos antea, sic disposuisse dicitur, ut nunc habemus?* At contra Plato nos docet non Pisistratum, sed Hipparchum Pisistrati filium primum Homeri carmina Athenas attulisse. Hærent hic quidam in eo, ut illa cum Platone in concordiam redigantur, & censent tandem, Pisistratum carmina Homeri digessisse, & penes se retinuisse; Hipparchum vero primum ea in publicam misisse lucem. Sed hoc profecto non est *primum Athenas attulisse*. Credam potius, Hipparchum, vivo Pisistrato, cujus filiorum ille fuit natu maximus, & ante mortem Patris jam ætate provectus, carmina Homeri *primum attulisse Athenas*, ea dein Patrem digessisse in Iliada, & Odisseam; filium vero postea Rhapsodis dedisse cantanda. Sic nihil superest difficultatis. Sed longe major residet in eo, quod Diog. Lærtius in *Solone num.* 57. ait,

ait, *Hunc primum sanxisse, ut carmina Homeri recitarentur* ἐξ' ὑποβολῆς h. e., ut Plato ait, ἐξ' ὑπολήψεως, *ut succedat alter alteri, atque ideo dicere Dieuchidam*, Vetustum Scriptorem, *Solonem magis, quam Pisistratum, illustrasse Homerum*. Non ergo Pisistrati demum filius ea *attulit Athenas primus*. Quid dicam? nisi diversas ea de re Veterum esse sententias, & forte, quod a Solone jam factum erat, sublatam mox fuisse, seu carmina illa Homeri statim post Solonem ex usu hominum intercidisse per tumultus civiles, per quos sæpe ejectus, sæpe restitutus fuit Pisistratus: atque ita sene jam Pisistrato, hujus filium Hipparchum invenisse ea denuo, *& attulisse Athenas? Primum* autem quia dein ex ejus demum instituto ut canerentur Panathenæis in perpetuo ibi manserunt usu. Hæc de Pisistrato. Traseamus ad Sibyllam.

XVII. Dicit hæc Homerum mentitum suam Patriam, *Χίον enim se ipse vocabit*. Itaque secundum Sibyllam, Homerus non fuit *Chius*. Sed cur Sibilla scrupulum de Homeri patria non ademit dubitantibus? Verum putamus Scriptorem horum falsorum oraculorum ignorasse locum nativitatis Homeri. Dicit tamen mentiri Homerum,

cum Chium se dicet: an non potuisset eandem curam habere quam de se habuit, ipsa Sibylla, uti ex ipsius versibus rescivimus, Græcos nempe dicturos, illam Erythris oriundam, cum tamen orta esset Babylone, Vid. Sib. *Orac. in fine lib. III.* an non eodem modo dicere debebat Sibylla? Homerus se Chium esse jactitabit, sed tali revera loco est oriundus: verum quomodo dicere potuisset, ac indicare illa, quæ carminum illorum scriptor ignorabat? Sed forte legit Aristotelis opinionem, qui Chion non fuisse Homerum pronunciat *lib. II. Rhetor. c. 23.* Και Χιοι Ο' μερον ουκ οντα πολιτων: *Chii Homerum honorant, quamvis non esset eorum civis.* At vero Clemens Alexan. *Stromat. lib. I.* secundum Euthymenen, narrat fuisse Chium: *Euthymenes dicit, eum floruisse cum Hesiodo, natum in Chio sub Acasto, circa annum 200 post captam Trojam. Eusdem etiam sententiæ fuit Archemachus.* Alii existimarunt Homerum natione Ægyptium Lucianus *var. hist. lib. II. Et cum alia multa, tum illud rogabam, cujus esset; dicens illud maxime apud nos ad hunc usque diem esse in controversia. At ille se nescire respondit. Nam quidam*

dam Chium, alii Smyrnæum, alii Colophonium eum arbitrantur, ipſum vero ſe Babylonium eſſe ajebat: Siquidem civibus ſuis non Homerum, ſed Tigranem vocatum fuiſſe, poſtea vero cum apud Græcos obſidis officio functus eſſet priſtinam appellationem mutaſſe. Plurimos Homerum ſibi vindicandi inceſſit emulatio. Cicero quatuor urbes nominat, qui ſuum fuiſſe civem contendunt *in Orat. pro Archia Poeta circa fin. Homerum Colophonii civem eſſe dicunt ſuum, Chii ſuum vindicant: Salaminii repetunt, Smyrnæi vero ſuum eſſe confirmant; itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt: permulti alii præterea pugnant inter ſe, atque contendunt.* Aulus Gellius *Noct. Attic. lib.* III. c. 11. *De patria quoque Homeri multo maxime diſſenſum eſt. Alii Cholophonium, alii Smyrnæum, ſunt qui Athenienſem, ſunt qui Ægyptium dicunt fuiſſe. Ariſtoteles tradit ex inſula Jo* (Putamus Chio legendum, cum contra pateret Gellium Ariſtoteli contradicere, ut conſtat ex loco ſupra allegato) *natum*. Varronis epigramma, quod citat etiam Gellius, ſeptem urbes fuiſſe, quæ Homerum ſuum fuiſſe civem contenderunt, narrat.

Επτα πολεις διεριζωσι περι ριζαν Ο' μηρυ
Σμιρνα, Ρ' οδος, Κολοφων, Σαλαμις,
Χιος, Αργος, Α' θεναι

Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri
Smirna, Rodus, Colophon, Salamis, Chios,
Argos, Athenæ.

Editiones quædam pro Χιος habent Ι' ος.

Anthologia Epigrammatum, pro *Rhodo*, & *Salamine* substituit *Pylum*, & *Cumam*, vel *Ithacem*, ac tunc Epigramma illud hoc modo legitur

Κυμη, Σμυρνα, Χιος, Κολοφων, Πυλος, Αργος,
Α' θηνη.

Alias

Σμυρνα, Χιος Κολοφων, Ι' θακη, Πυλος, Αργος,
Α' θηνη.

Salamis autem non pro insula in sinu Saronico, sed pro Cypri urbe accipienda. Nam ut testatur Pausa-

Pausanias *in Phocicis* p. m. 341. *Cyprii vero (nam & hi sibi Homerum vindicant) Themisto indigenam feminam Homeri matrem fuisse dicunt: Euclum vero de ipsius ortu hisce versibus fuisse vaticinatum*

„ Fluctisona in Cypro tunc Vatem dia Themisto
„ Altiloquum pariet ditis Salaminos in agris
„ Post habita hic Cypro, longe provectus in altum,
„ Grajugenum terras lustrabit, carmine sævos
„ Heroum casus, & tristia funera dicens,
„ Nec senium metuet inexorabile fatum.

Colophonii vero (citat locum hunc ut & sequentem ex Auctore Agon. Hes. & Hom. p. I. Marsam. p. m. 413.) *locum, in quo narrant Homerum literas docentem, Poetica exordia fecisse, & primum conscripsisse Margitem*. Et de Ithaca testatur oraculum, *Divo enim Hadriano Imperatori Pythiam sciscitanti, undenam esset Homerus, & quibus parentibus ortus*, Pythia carmine Hemetro sic respondit

Ignotam a me quaris generationem, & terram patriam
Ambrosia Sirenis: solo Ithacensis est;
Thelemacus illi pater, & Nestoria Epicaste
Mater, qua peperit hominum longe sapientissimum.

His autem fides maxime adhibenda est dicit Agonis Auctor, tum propter scifcitantem, tum respondentem; præterea quod ipse Poeta carminibus progenitorem tam magnifice celebraverit. Hac autem de caussa in epigrammate, *Ithace* in locum *Cuma* substituitur. Concludimus nos nihil certi de Homeri patria posse adfirmari, & hac in re cum Pausania *in Phocicis* p. m. 341. dimus: *Hac nos de Homero partim audivimus, partim etiam ex oraculis quibusdam collegimus; nihil omnino, quod de ejus vel patria, vel atate scribemus certi ex nobis ipsis habentes.* Plinius *Histor. Nat. lib.* XXX. c. 2. in fine. *Apion Grammaticus retulit, se evocasse umbras ad percunctandum Homerum, qua Patria, quibusq. parentibus genitus esset, non tamen ausus profiteri, quid sibi respondisse diceret.* Interim tamen reprehensio-

ne digna videtur hæc pseudo-Sibylla, quod Homerum mendacii arguens, se Chium esse, non indicarit cujas esset. Qui alium mendacii rerum facit, scit ille, aut saltem scire debet, qua in re mentiatur, & contrarium ejus, quod assertum fuit, novit. Qnare igitur non indicavit nativitatis locum? se ipsam quidem tantopere amabat, sed alium, cui mendaci crimen impingit, amore tali, & honore non dignata est. Secundum vulgare dictum se gerere maluit, *Amor bene ordinatus a se ipso orditur, & incipit.*

XIX. Quidquid vero sit, Homerum aliquando in Chio habitasse docemur a Thucydide *Histor. lib.* III. ex Hymno Apollinis, in quo sui ipsius meminit Homerus:

Τυφλος ἀνηρ οικει δ'ε Χιω ενι παιπαλοεσση,
Vir qui luminibus captus Chion incolit altam.

Quo modo autem Homerus, & qua de causa in Chium transfretaverit, refert hoc exacte Herodotus in libello suo *de vita Homeri* p. m. 644. ubi multa alia de Poetæ hujus vita curiosus Lector reperire poterit. Chii autem magiros Homero

mero detulere honores, ſive quod eorum civis fuerit, ſive quod apud illos habitarit. Nummos enim in Poetæ hujus honorem, & memoriam percuti curarunt. Quinquennales etiam ludos in ejus honorem edebant: hoc exacto, quolibet quadrienio Rhapſodorum agonem celebrabant cum ſacrificiis, & nummis in eam rem percuſſis. Numiſmata autem Chiorum Homeri imaginem ferebant. Sic etiam Smyrnæi olim in Homeri honorem nummos percuti voluerunt. Quorum ectypum invenimus apud D. Sponium in ejus itinerario Tom. I. p. 447. ubi dictus D. Sponius rationem reddit, cur ab altero nummi latere exprimatur figura viri equum ducentis, nempe Homero fuiſſe junctam illam imaginem ad memoriam viri alicujus, qui curſu, aut prælio aliquo equeſtri, illuſtrem ſe reddiderat. Multos alios honores Homero fuiſſe delatos probari poſſe indubitanter adfirmamus; verum brevitati ſtudentes, hæc tantum notabimus, nempe ſtatuas ei erectas, ſacrificia, & templa illi fuiſſe oblata, & dedicata. De ſtatuis, & templis teſtatur Strabo *Geographi. lib.* XIV. p. m. 615. *Eſt* (Smyrnæ) *Bibliothe-*

ca;

ca , & Homerium , porticus quadrata habens TEMPLUM HOMERI, ET SIMULACRUM. Et paulo post. *Nam & hi* (Smyrnæi) *maxime hunc poetam sibi vindicant : unde & nummus quidam aneus apud eos Homerus vocatur.* Cicero *Orat. pro Archia* dicit Smyrnæos *confirmasse Homerum suum esse, DELUBRUM ejus etiam in oppido dedicavisse.* Ælianus *Var. Hist. lib.* XIII. c. 22. Ptholomæus Philopator *extruens Homero TEMPLUM cum decore fecit sedentem, circum vero simulacrum statuit civitates, qua Homerum sibi vindicant.* Etiam sacrificia Homero fuisse olim oblata testantur Scriptores: Aulus Gellius *lib.* III. c. 11. ex M. Varrone in *libro* I. *de imaginibus*, dicit, Homeri imagini epigramma hoc olim fuisse appositum:

Capella Homeri candida hac tumulum indicat
Quod hac Jeta mortuo faciant sacra.

Veteres editiones legunt hoc modo:

Capella Homeri candida hoc tumulum indicat,
Quod ariete mortuo facinnt sacra.

Alii

Alii putant hoc modo legendum:

Quod ara Jeta

Vel ſic legendum exiſtimant alii:

Capra Jeta.

Quod magis arridet elici poteſt a Lectore. Qui hujus epigrammatis fuſam & eruditam cupiunt expoſitionem, legant, quæ ad illud ſcripſerunt Hieronymus Magius *miſcellan. lib.* III. c. 1. & Leo Allatius de *Patria Homeri* c. 11. De Harpocratianis teſtantur Patres nonnulli, quod colerent imagines Jeſu, & Pauli, & HOMERI, & Pythagoræ adorando, incenſumque ponendo. Et quidni ſacrificia illi obtuliſſent? quandoquidem non ſolum Pagani, inter quos Silius Italicus *lib* XIV. illum iis dignum adfirmarunt,

——— *Meruit Deus eſſe videri,*
Et fuit intanto non parvum pectore Numen;
Carmine complexus terram, mare, Sydera, Manes,

Et

Et cantu Musas, & Phœbum æquavit honore

Verum etiam SS. Patres, Justinus Martyr *cohortat. ad Grecos*, et Cyrillus Alexandrinus *contra Julianum lib.* I. Plura qui de Apotheosi Homeri desiderat, legere potest Viri Amplissimi, & doctissimi D. Cuperi tractatum, quem anno 1683. edidit de Apotheosi, vel consecratione Homeri.

XX. Cœcum autem fuisse Homerum apud omnes conceditur. Sibylla autem nostra supposititia illius cœcitatem prædixisse vult videri: at utrum cœcus sit natus, aut quomodo in illud incommodum inciderit, non refert, utpotequæ tum temporis æque incerta fuerit, ac nos hoc nostro: quidquid sit cœcum non fuisse natum, præter Vellejum Paterculum *lib.* I. c. 5. *quem* (Homerum) *si quis cœcum genitum putat, omnibus sensibus orbus est*, docet nos Herodotus in *de vita Homeri libello* p. m. 638. *Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum egressa juxta fluvium Miletem, cum partui jam vicina esset, Homerum peperit non cœcum, sed videntem: nominavitque eum Melesigenem a fluvio videlicet, prope quem editus esset.* Postea

autem

autem a cæcitatis calamitate Homeri ipsi nomen est inditum, hoc nos sic docente Herodoto in dicto *de vita Homeri* libello p. 642. *Quod si semel* ομηρυς, *hoc est cæcos, alendos susciperent, futurum esset, ut continuo turbam, & multam, & inutilem haberent. Atque hic primum Homeri nomen Melesigeni inditum est, a cæcitatis videlicet calamitate; nam Cumani cæcos* ομηρυς *appellant*. Habemus hic antiquissimum, pariter ac doctissimum omnium Græcorum scriptorem testem, illum non cæcum fuisse natum, ut evidentissime pateat mentitam prorsus fuisse Sibyllam, cum de eo scripserit *nascetur lumine captus*; ideoque notandum magis nobis arridere debere illorum opinionem, qui malum hoc ei ex morbo contigisse putant, vel ex longa senectute, uti quidem illud eum contraxisse exsistimant. Ovidius in *Ibin* apum aculeis excœcatum scribit:

Inque tuis opifex vati quod fecit Achæo
Noxia luminibus spicula condat apis.

Quibus ex omnibus, quis, nisi revera cæcus, non videt, quam falsum sit oraculum, quod de Ho-

Homero Sibylla hæc noſtra ſuppoſititia prodidit? Quis non videt mendacia, quæ undique ab illo tam abunde ſcatere huc uſque declaravimus? Non ulterius nunc urgemus, aut refutemus illud, quoniam ad finem properamus, alias forte amplius rem hanc enuncleaturi.

FINIS.

ANA-

ANACEPHALEOSIS

EORUM, QUÆ IN HISCE EXERCITATIONIBUS ACADEMICO-CRITICIS AD ERYTHRÆÆ SIBYLLÆ VATICINIUM DE HOMERO CONTINENTUR.

tur. An ei Daphne nomen fuerit secundum Constantinum. Lactantius, aliique refelluntur. Apollodorus fallit, quando hanc suam convicem vocat. Quando vixerit. An excidio Trojano fuerit prior. Suidæ error notatus.

VI. *Sibylla longæva dicta fuit. De hujus longævitate Auctorum testimonia. Sibylla mille annos victuram testatur Æneæ. Servius ad hunc Virgilii locum exponitur.*

VII. *Phlegontis versus aliquot correcti ex Salmasio.*

VIII. *Et ex Vossio.*

IX. *Schmidius refutatur. Quando floruerit Sibylla. Quando diluvium terræ fuerit immissum. An Graiis belli Trojani eventum illa prædixerit. Quando primus belli Trojani annus inciderit. Isidorus Hispalensis refellitur. Sibylla refutata.*

X. *An Sibylla libros fatidicos Tarquinio obtulerit. An usque ad Tarquinii tempora vixerit, aut vivere potuerit. Lactantius refellitur. Solinus confutatur.*

XI. *Quonam tempore vixerit Sibylla incertum est; certum tamen, illam post Homerum floruis-*

ruisse: Nihil itaque Homerus ex Sibyllinis scriptis fuit mutuatus. Homerus Poetarum antiquissimus.

XII. *Sibylla si fuerit in Arca non potuit Græce scribere, quia Diluvii tempore non dum erat lingua Græca. Quamdiu lingua unica remansit. Locus suppositius in Josepho notatus.*

XIII. *Aliud Sibyllæ mendacium, Homero fuit posterior. Lingua in principio non adeo pulita apparent, uti successu temporis exhornantur.*

XIV. *A quo Græci literas suas acceperint. Quando Cadmus venerit in Græciam. Linguarum confusio quonam mundi anno inciderit.*

XV. *Antiqui Græci scribebant more Hebæorum & Phœnicum a dextra sinistram versus. Mos scribendi* βυστροφηδόν. *Quomodo leges Solonis erant scripta.*

XVI. *Homerus primus heroicorum carminum inventor. Nonnulli illud Mosi adtribuunt. De inventore carminum Heroicorum variant Doctorum sententia.*

XVII. *Palmarum foliis Sibyllam inscripsisse sua car-*

carmina putant nonnulli. Alii alius generis foliis fuisse scripta existimant. Homeri libri olim fuere confusi. Quis illos in ordinem redegerit.

XVIII. *An Homerus fuerit Chius. Quidam putant fuisse Ægyptium. De patria Homeri variant sententiæ. Cicero emendatus. Nihil certi de Homeri patria potest pronunciari.*

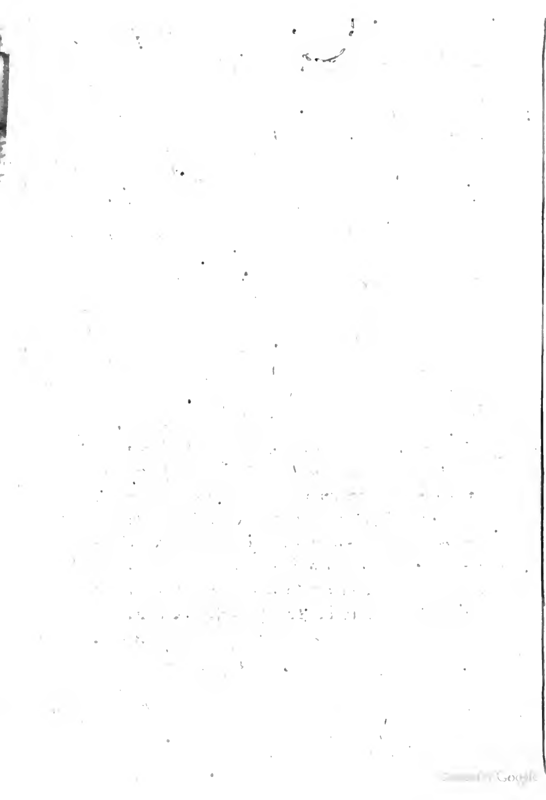
XIX. *In Chio olim habitavit Homerus. De honoribus Homero delatis.*

XX. *An cæcus fuerit natus Homerus. Cumani cæcos* ομηρυς *vocabant. Cæcitatis calamitas quo pacto evenerit Homero. Operis conclusio.*

A. M. G.

LECTORI.

VIx & ipse, & typographus his ultimam imposueramus manum, cum penes me epistolam quamdam fratri meo charissimo SCIPIONI GALA a me præterito anno scriptam inveni, quam, cum de Sibyllis, earumque oraculis ageret; non alienam ab hac nostra materia credidi; ideoque illam huic adponere non dubitavi, sicque ipsum hujus libelli limbum conchyliato clavo coronare. Bene vale, mi Lector, & fruere, quod damus.

ANTONIUS-MARIA GALA

SCIPIONI SUO

FRATRI DULCISSIMO

CHARISSIMOQUE

Salutem.

Cio ego quam difficile, atque aspe-rum factu sit meam sententiam de quibusdam rebus rogitanti tibi, Frater mi, literis tradere: quippe tu, ne verum prodeam, singulari prorsus, ac excellenti ingenii acumine polles, tibique Cll. hisce de rebus Auctores, quos in arduis consulere potes, minime desunt, tuque tandem, quod vel maximum est, præter hæcce Litterarum studia, ac negotia illa, quæ, quod tanta laude geris, mu-

nus tuum præfefert, ac in quibus plus auctoritatis, ac confilii, quam laboris ineft, a curis ferme omnibus expers es, atque immunis: mihi vero & mediocre, ne infimum dicam, conceffum fuit ingenium, & curta fatis eft fuppellex libraria, & a ftudiis illis jurifprudentiæ, quam nuper fui adgreffus, vix mihi ocium eft, fcalpendis, ut inquiut, auribus. At quoniam, nihil hoc obftante, haud tuis me definis interpellare femper meam de Sibyllis, earumque oraculis fententiam rogitans; cumque videam, te id facere, non ut ex meis fcriptis doctior, vel inftructior hac de re difcederes; fed potius ut me ad hæc litterarum ftudia denuo, quam potes, impelleres; omnibus modo aliis curis pofthabitis, libenti quidem animo, quantum in me erit, obtemperam.

Fuiffe fœminas fatidicas, quas Chaldæi *Sampethes*, Græci, & Latini *Sibyllas* appellarunt, adeo certum eft, mi optime Frater, ut nullus in dubium vocara pofsit, aut debeat. Verum unde dictæ, quot fuerint, quæ fingularum patria fit, qui parentes, quæ ætas, quæ oracula, plane incertum eft, & controverfum, ut

ut ex Onuphrii libello *de Sibyllis*, tum ex tot Græcorum, Latinorumque Scriptorum testimoniis, atque ex iis, quæ dicturus ero vel facile colligere potes. Et primum quoad Sibyllæ etymologiam spectat, Lactantius *lib.* 1. *Divin. Instit.* ex Varrone inquit: *Sibyllinos libros ait*, Varro, *non fuisse unius Sibyllæ; sed appellari uno nomine Sibyllinos, quod omnes fœminæ vates Sibyllæ sunt a Veteribus nuncupatæ, vel ab unius Delphidis nomine, vel a consiliis Deorum enunciandis. Σιὺς enim Deos, non θεὺς, & consilium non βυλὴν, sed βυλὴν appellabant Æolico genere sermonis. Itaque Sibyllam dictam esse quasi θεοβυλὴν.* Quod feminæ fatidicæ tandem sic appellatæ fuerint in universum a Veteribus, res est certissima. Atque hinc etiam Apollinis filia Phemonoe, quam viginti quinque annis ante Linum, & Orpheum dixisse tradunt, Daphne & Manto Tiresiæ filiæ., Themis, Elena, Hippo, Athyrtia, Cassandra, aliæque quam plurimæ inter Sibyllas a Suida numerantur. Verum vocis hæc ethymologia multimodis inepta est, atque etiam falsa, satisque a Salmasio ad Solinum confutata: Συβιλλα enim simplex nomen est, non compositum. Deinde Σιος

pro

pro θεος non eſt Æolicum, ſed Laconicum. Heſichius Σιος θεος Λακωνες. Eorumdem eſt Laconum Α'σανα pro Α'θανα. At Æoles θ in φ mutabant, ut θερμοσ, φερμὸσ, unde latinum *fermus* calidus θυπης, φυπης, inde latinum *popa*, victimarius: θυλλες φυλλες, ζυλλες φυλλες, inde *follis*. θηλαν φηλαν, a quo latinum *felare*. Præterea nulla Sibylla Æolica, ut hoc nomen ex Æolicis vocibus componi debuerit. Nam Cumæa Sibylla non ex Cyme Æolide, ſed ex Italicis Cumis. Hac refutata ſententia a σιδε, quod notat *malum punicam*, pro quo Æoles dixerunt σιβη Salmaſius derivat Σιβυλλαν. Non male, & ſatis analogice, incerta tamen derivatione; poſsis enim eadem ſpecie ab antiquo σιβος illam arceſere, unde Latini acceperunt obſoletum illud *ſibus* h. e. acutus. Vide Feſtum in *ſibus*, & *perſicus*, pro quo legendum eſſe *perſibus* demonſtravit Scaliger. Sed & inde Græci Σιβυνην, σπλονδορατι παραπλησιον, *telum haſtæ ſimile*. Qua de re conſulendi ſupra laudatus Heſichius ac Cl. Suidas. Poſsis etiam a σεβω, & σεβομαι, *colo*, *veneror*, eam deducere, uſitatiſsima in derivationibus litteræ E in I mutatione. Sed ipſa hæc originis, quæcumque tandem ſit, incertitudo

ut

ut & tota vocabuli forma, satis declarat, nomen fuisse vere proprium, non comune, aut appellativum: sed quod, quum proprium fuisset illustri feminæ fatidicæ inter Græcos, ab his dein datum est omnibus aliis simile arte, etiam apud alios, celebribus feminis; plane eodem modo, quo reges quidam Ptolomæi, Abimelechi, Pharaones vocati. Suidas in voce *Φαραω*, *ȣτως εκαλȣντο παντες οι βασιλεις Αιγυπτȣ, απο ȣτο πρωτȣ Φαραω*. Falsum esse puto quod Josephus *lib. Antiquit.* 8. c. 2. tradit, dicens Pharao Regem Ægyptiis significat. Vide Bocharti *Pheleg.* lib. 2. c. 26. Magis arridet Suidæ sententia. Hinc etiam multæ aliæ nationes Reges suos nomine successivo indigitarunt: Alexandrini Ptolomæos a primo ejus Urbis rege, ut Josephus *loco citato* indicat. Paphlegoniæ Reges Pylænienes vocabantur ab antiquo illo Pylæniene, cujus Homerus in Bœotia meminit. Cappadociæ plerique dicti fuere Ariarathes. Thraciæ plurimis Corys nomen fuit. Parthorum Arsacæ, & sic de cæteris; ita & eo modo omnes feminæ fatidicæ Sibyllæ fuerunt apud Gentiles appellatæ. Quæ etiam caussa est, quare tam varius Sibyllarum numerus tradatur a veteribus, dum

alii

alii duas, alii tres, quatuor alii, sex, novem, decem, undecim, & plures alii memorant. Plutarchus quoque in *lib. de Pythiæ oraculis* eos refellens, qui negabant amplius Delphos superesse vim illam fatidicam, quod Pythia non, ut olim solebat, versibus, sed prosa, & pedestri oratione responsa daret; Sibyllam non esse nomen appellativum omnibus feminis vatibus comune, sed proprium unius demonstrat. *Quid refert*, inquit, *aliquis unam e feminis Sappho amatoriam fuisse dicat, an solam pertendat Sibyllam apto ad vaticinandum ingenio præditam fuisse, an Aristonicem, & alias quot quot versibus vaticinatæ sunt?* Ubi velim observes, quam aperte Plutarchus Sibyllam ab Aristonice vate alia distinguat, quod non faceret, si Sibyllam nomen esse omnibus fatidicis mulieribus comune putasset. His adde alium ejusdem locum ex libello, qui inscribitur γυναικῶν ἀρεταὶ, quo ostendit eamdem esse rationem virtutum in viris & feminis. Nempe illic, ut Sappho in iis, quæ ad lyricam pœsim attinent, Anacreonti melico poetæ comparatur, una scilicet mulier particularis cum uno viro particolari; sic etiam Sibylla cum Baeide, ut vates una partico-

laris

laris cum altero ſingulari vate componitur. Item ex verbis Dionis Chryſoſtomi *in oratione* 13 colligi poteſt: *Hæc ipſa*, inquit, *& Sibyllam invenietis, & Bacidem vobis divinaſſe qui quidem ambo fatidici, & vates boni fuerunt*. Ecce in duali numero Sibyllam, & Bacidem, ut duo humanæ naturæ individua, componit. Non poſſum, quin adſcribam hanc in rem Pauſaniæ locum, ſed peſſime verſum. tradit hic in Phocicis *cap.* 12.: Ε᾿πι ταυτη Δελφοὶ στασαν φασιν Α᾿σαι τυς γρησμυς ονομα Η᾿προφιλεν Σιβυλλαν δε επιγλησιν, την προτερον γενομενην. Ταυτον ταις μαλιστα ὁμοιως υσαν αρχαιαν ευρισκον, ην θιγατερα Ε᾿λληνες Διος και Λαμιας τος Ποσειδωνος φασιν ειναι, και γρησμυς τε αυτην γυναικων πρωτην ασαι, και υπο των Λιβυων Σιβυλλαν λεγεσιν ονομαστηναι. Η᾿ δε Η᾿προφιλη, νεωτερα μεν εγεινες, φαινεται δε ομως προ τυ πολεμυ γενομενη και αυτη τυ Τρωικυ. Vertuntur hæc: *de quo* ſaxo *Sibyllam Herophilem oracula canere ſolitam Delphi tradidere: qua cognomine Sibylla nuncupata ab initio fuit, perinde atque aliam, quan antiquam fuiſſe comperi. Filiam Græci Jovis &c.* Satis manifeſtum non diſtingui in iſta verſione *Herophilem ab antiquiore Sibylla;* in qua

re.

re consistit totius loci sententia. Et res clarissima est ex ultimis loci verbis: ἡ δε Ἡ'ροφιλη, νοτερα μεν εκεινης, *Heruphile vero posterior illa*. Quæ enim est εκεινη, nisi antiquior Sibylla, diversa igitur ab hac *Herophile*. Miror profecto tales versiones ita repeti identidem novis editionibus, nec tamen vel verbo declarari lectoribus earum vitium. Vertendum certe sic fuerat. *In illa* petra *Delphi ajunt stantem cecinisse oracula fœminam nomine Herophilem cognominatam Sibyllæ nomine, quæ prius jam fuerat. Hanc inveni antiquam non minus fuisse, quam quæ maxime. Filiam &c.* Reliqua enim pertinent ad hanc *antiquam Sibyllam*, usque dum redit Auctor *ad Herophilen*. Sed & in Græcis Pausaniæ verbis, quibus ait υπὸ των λιβιων Σιβυλλαν, *Libyes Sibyllæ nomine eam appellasse*; hæsitare eruditos aliquantulum video. Nullam enim perspiciunt caussam, quare primum *libyes* nomen feminæ Græcæ dederint, & dein quare illi eam vocarint Sibyllam. Alterutrius saltem, inquiunt, aliquam dedisset rationem Auctor, ita diserte istic primam nominis illius inventionem, vel impositionem commemorans. Putant aliqui, tradidisse simpliciter Pausaniam Sibyllæ nomen

men a nomine *Libyes* formatum litera L mutata in S. Sic Chaldæi, qui dicuntur a Græcis, & Latinis, sua lingua vocabantur *Chasdim*, quasi *Cusdim* a *Cuso* Cami filio. Sed miror ego, cur viri isti magni quidem, cum esset in promptu ritio, in hisce salebris excogitandis operam, oleumque consumpserint, nunquam enim in puræ Latinæ, ac Hellennisticæ linguæ Auctoribus istam L in S deprehendimus commutationem, sed potius L R sibi invicem solere aliquando locum cedere; unde non solum Attici dixerunt Κριβανος per Κχιβανος, sed Latini etiam Cantherus acceperunt a Καντελος lilium a λιριον, vermis a ελμις, & propter eamdem analogiam a *niger* dixerunt *nigellus* ab *umbra umbella &c.* qua de re dictum etiam fuit *conflacuit* per *confracuit*, ut inquit Varro *lib. I. de r. r.* Quod vero dicunt quoad Chaldæos, qui in propria lingua dicebantur *Chasdim*, quasi *Chusdim* a *Chuso*, omnino est falsum, idemque est, ac in inepta ethymologia aliam ineptiorem constituere: nam Chaldæi ita dicuntur a Chaldæo quodam primo eorum rege, qui Babylonem celeberrimam Urbem ad Euphratem fluvium ædificavit, ut Dicæarchus tradit in *vita*

Gra-

Gracia a Stephano citatus in voce Χαλδαῖοι; non vero a *Chusdim*, quasi *Chasdim* a *Chuso*, ut inquiunt, Cami filio, illa enim ethymologia in analogiam peccat, nam *Chasdim* derivatur ab hebræo *Chesed*, a *Chus* enim non potest duci nisi *Chusim*, ut a *Lud*, *Ludim*. Cæterum, omissis hisce litigationibus, quæ nihili sunt; ideo dicemus Pausaniam *Libyam* nuncupasse *Sibyllam*, quod ex *Libya* in Græciam venerat. Et videtur tale quid velle Plutarchus ubi ait de Pythia: *quidam vero ajunt Maleona* (seu *Maleam* promontorium Peloponnesi in Regione Aphricæ) *eam appulisse, quum esset filia Lamia Neptuni filia*. Unde istud, obsecro? nisi ex opposita Libya, quo nomine tota Aphrica a Græcis dicta fuit, quum origo nominis esset ab Hebræis, nam Aphri dicuntur *Libym*; hinc etiam Ceres *Libya* dicta fuit, quod ex Aphrica fruges attulisset in agrum Argivum. Unde diserte Euripides Sibyllam hanc Lamiæ filiam *Libycam* fuisse tradidit in deperdita jam fabula *Lamia*. Unde & Lactantius ex Varrone *lib.* I. Sibyllas decem enumerans, *primam*, ait, *fuisse de Persis, cujus mentionem fecit Nicanor, qui res gestes Alexandri Macedonis scripsit, secundam*

Li-

Libycam ; cujus meminit Euripides in Lamiæ prologo , tertiam Delphicam ; &c. Conferri hæc debent cum Pausania , & ita liquebit Sibyllam , quæ ante *Delphicam* existit in Græcia , fuisse vere Libycam , immo & Lamia mater ejus ab eodem Euripide in *fragmento* istius fabulæ Λιβυστικα dicitur. Cæterum liquet ex hoc Pausaniæ loco , quomodo primæ inter Græcos Sibyllæ ; & propriè ita dictæ nomen per επικλησιν similibus dein feminis fuerit datum. Quot re vera nomina proferre possum propria , quæ tamen , si eorum significationem spectes , multis communia esse possunt , haud secus, ac quæ appellativa dicuntur . Innumera exempla hujus habeo : unum sufficiet, nomen istud ανθρωπος ; quod , cum significet hominem , omnibusque hominibus conveniat , tamen proprium fuit cujusdam athletæ , ut in Græcorum Aristotelis interpretum commentariis primus observasse Petitus adfirmat . Illud , inquam, nimis probabile; tibi tamen si ea magis arridet conjectura , bene est , si non , uno halitu exsufflare , unaque litura illam potes expungere , aliamque excogitare . Sane si est , ubi ingenio ludum dare liceat , maxime in-

inveniendis nominum originibus id cuivis permissum arbitror. Quod studii genus, licet sola conjectura nitatur, vixque certi aliquid habeat, nescio quomodo tamen doctissimum quemquam, & ingeniosissimum mirifice oblectet: adeo ut ne gravissimi quidem Philosophorum sibi temperare potuerint, quin eo ludi genere inter altissimas philosophiæ disputationes animo suo indulgerent. Sic Plato in *Cratylo*, sive *recta nominum ratione*, multarum origines dictionum persequitur; sed ea licentia, ut tota illa tractatio ludicræ potius exercitationis ad solam animi voluptatem comparatæ, quam seriæ occupationis speciem præbeat: ita ut, quæ ibi affert, levia, & frivola acutius excutienti deprehenduntur. Neque in hoc genere gravior, aut solertior videtur Aristoteles, vel etiam Plotinus, cæterique sapientiæ antistites, qui modo aliquid, quod ad propositum alludat, dicunt, parum id, verum an falsum sit, curant. Sed hacttenus de Sibyllæ etymo. Venio nunc ad difficiliorem investigationem, nempe *de Sibyllarum numero*. Plinius *Histor. Nat. lib.* VII. 33. *de divinitate*, Diodorus Siculus *lib.* IV, Strabo *lib.*

XIII.

XIII. *cap.* 17, Theophilus Antiochenus, Celſus, Lucianus, Juvenalis, Aulus Gellius, aliique de Sibylla in numero ſingulari, *Daphne* ſcilicet, vel cui *Manto* nomen fuiſſe perhibet Suidas, loquuntur. Joachimus Oudaan poſt Martianum Capellam duas Sibyllas, *Herophilem* nempe, & *Symmachiam*, fuiſſe contendit: locus autem Marciani sic ſonat *lib.* II: *Sibylla vel Erythraa quaque Cumaa eſt, vel Phrygia: quas non decem, aſſerunt, ſed duas fuiſſe non neſcis, id eſt, Herophilem Trojanam Marmenſi filiam, & Symmachiam Hyppoienſis filiam, qua Erythraa progenita, etiam Cumis eſt vaticinata*. Tres tantum extitiſſe memoriæ prodiderunt alii, Philetas Epheſyus tres numerat, inquit Eraſmus in Adagiis: Sibyllam unam Apollinis Sororem, alteram Erythræam, tertiam Sardianam. Sed :plicate magis opinionem illam alij proponuut: Cumanam nempe, quam Cumis olympiade L. vaticinatam fuiſſe, ejuſque ſacellum ad noſtra uſque tempora viſum, verum incendio Puteclano anno ſalntis M. DXXXIX. terra obrutum fuiſſe perhibentes: Delphycam alteram, quæ ante Trojana tempora vixit: tertiam Herophilem,

 quod

quæ paucis post annis Delphicam secuta, Lesbyis vaticinia protulisse fertur. Clemens quoque Alexandrinus *Strom. lib.* I. tres tantum adstruit Sibyllas, sed licet quoad numerum cum Phileta Ephesyo coincidit, quoad nomina tamen discrepat, nam quas hic *Cumanam*, *Delphicam*, &, *Herophilem* vocat; his Samiæ, Erythrææ, & Phrytoni nomen fuisse asseveranter ille adfirmat. Ælianus *Var. Hist. lib.* XII. *cap.* 35. cum Pausania quatuor fuisse Sibyllas existimat, Erythæam nempe, Samiam, Ægyptiam, & Sardianam. *Sibylla*, inquit, *sunt quatuor, Erythraa, Samia, Ægyptia, Sardiana. Quidem dicunt etiam alias sex fuisse, in quibus fuerit, & Cumana, & Judea*. Lactantius tandem, ut de cæteris taceam; decem fuisse tradit ex Varrone, easque, hoc modo in *de falsa Religione* libello enumerat: *Caterum*, inquit, *Sybillas decem numero fuisse easque omnes nominavit* (Varro) *sub Auctoribus, qui de singulis scripserunt: primam fuisse de Persis, cujus mentionem fecerit Nicanor, qui res gestas Alexandri Macedonis scripsit: Secundem Libyssam, cujus meminit Euripides in Lamia prologo: tertiam*

Del-

Delphicam, de qua Chrysippus loquitur in eo libro, quem de Divinatione composuit: quartam Cumaam in Italia, quam Nævius in libris belli punici, Piso in annalibus nominat: quintam Erythraam, quam Apollodorus Erythræus affirmat suam fuisse civem: eamque Graiis Ilium petentibus vaticinatam, & perituriam esse Trojam, & Homerum mendacia scripturum. Sextam Samiam; de qua scripsit Erathostenes in Antiquis Annalibus Samiorum reperisse se scriptum. Septimam Cumanam; nomine Amaltheam: quæ ab aliis Demophile, vel Herophile nominatur: eamque novem libros attulisse ad Regem Torquinium Superbum, *ac pro eis trecentos* aureos *postulasse, Regemque aspernatum pretii magnitudinem derisisse mulieris insaniam. Illam in conspectu Regis tres combussisse, ac pro reliquis idem pretium postulasse, quæ denuo, tribus aliis exustis, cum in eodem pretio perseveraret, motum esse Regem; ac residuos trecentis aureis emisse, quorum postea numerus fuit auctus, Capitolio refecto. Quod ex omnibus civitatibus & Italicis, & Græcis, & præcipue Erythrais coacti, allatique sunt Romam, cujusquumque Sibyllæ nomine fuerunt: Octavam Hellespontica in agro Trojano*

 natam,

natam, vico Marpesso, circa oppidum Gergithium: quam scribit Heraclides Ponticus Solonis, & Cyri fuisse temporibus. Nonam Phrygiam, quæ vaticinata fuit Ancyræ: decimam Tiburtem, nomine Albuneam, quæ Tiburi colitur ut Dea juxta ripas amnis Anienis: cujus in gurgite simulacrum ejus inventum esse dicitur tenens in manu librum. Cujus Sacra Senatus in capitalio transtulerit. Isidorus Hispalensis etiam statuit decem numero fuisse Sibyllas: sic de illis scribit *Origin. lib.* VIII. c. 8. *Decem autem Sibyllæ a doctissimis Auctoribus traduntur fuisse, quorum prima de Persis fuit: secunda Libyca: tertia Delphica in templo Delphici Apollinis genita, quæ ante Trojana tempora vaticinata est, ejusque plurimos versus operi suo Homerus inseruit: quarta Cimmeria in Italia: quinta Erythræa nomine Herophila in Babylone orta, quæ Græcis Ilium petentibus vaticinata est perituram esse Trojam, & Homerum mendacia scripturum. Dicta autem Erythræa, quia in eadem insula ejus inventa sunt carmina: sexta Samia, quæ Samonota dicta est a Samo insula, unde fuit cognominata: septima Cumana nomine Amalthea, quæ novem libros attulit Tarquinio* Superbo, *in qui-*

quibus erant decreta Romana conscripta : ipsa est & Cumaa, de qua Virgilius.

„ Ultima Cumæi venit jam Carminis ætas.

Dicta autem Cumana a Civitate Cumis , qua est in Campania , cujus sepulcrum in Sicilia adhuc manet : octava Hellespontica in agro Trojano nata, qua scribitur Solonis , & Cyri fuisse temporibus : nona Phrygia , qua vaticinata est Ancyra : decima Tiburtina , nomine Albunea . Locus hic Isidori licet quoad Sibyllarum numerum cum Lactantiano coincidit, in nonnullis tamen a Lactantio discrepat , quod perpendendum tibi relinquo , dum quidquid de illis scripserit Suidas magis heic exhibere mihi lubeat . Hic licet decem numero fuisse cum Lactantio , Isidoro , aliisque existimet , multa tamen alia narrat , quorum Varro, Lactantius, Isidorus non meminere. *Pater* inquit , *Sibylla Berosus vocabatur, mater autem ejus Erimanthe. Sibylla Chaldaa , qua quibusdam Hebraa nominata : qua & Persica , proprio nomine Sambethe dicta , ex Beatissimo Noe orinnda, qua de rebus Alexandrum Macedonem spectantibus , pradixit: cujus meminit. Nicanor,*

nor, qui Alexandri vitam historice conscripsit. Quæ mille res de Domino Christo prædixit, & de ejus apparitione. Imo & cætera cum illa consentiunt quantoquidem ejus extent 24. libri tractantes de omnibus popnlis, & regionibus. Porro numerum Sibyllarum recensens, dicit. *Tertia Delphica, quæ Delphis nata Sexta Samia, quæ proprio nomine Phyto dicta. Septima Cumana, quæ etiam Amalthæa, & Hierophile nominata. Octava Hellespontica nata, vico Marmisso prope oppidolum Gergytium. Quæ olim fuere in Troade tempore Solonis, & Cyri.* Item de Sibylla absolute agens dicit. *Sibylla Appollinis, & Lamiæ fuit filia secundum quosdam Aristocratis, & Hydolis. Vel ut alii Krinagoræ, vel ut Herprippus, Theodori. Erythræa dicta eo quod in Erythrorum loco Batti dicto nata sit, nunc vero locus ille in formam urbis extructus, Erythras vocatur. quidam Siculam, alii Sardiam, alii Gergethianam, alii Rhodiensem, alii Lybissam, alii Lucanam, alii Samiam putarunt.* Porro sic Suidas. *Sibylla Helissa scripsit versibus Divinationes, & oracula. Sibylla Cholophonia, quæ vocata fuit Lampusa filia Calchantis, etiam carminibus scripsit divinationes, & oracula aliaque. Sibylla*

bylla Thessalica , quæ etiam Manto vocata , filia Tiresiæ fuit . Sibylla, quæ e nonnullis Sarbis dicta , a nonnulis Cassandra , vel ab aliis Taraxandra , etiam oracula conscripsit . Sibylla Cumæa , & Sibylla Thesprotica similiter oracula conscripserunt . Hæc Suidas . Sed in multis scriptor hic a Lactantio , & Isidoro discrepat , ideoque velim ad hæc Suidæ loca egregias D. Blondelli observationes attente perpendes : ,, ecce igitur secundum ejus (Suidæ) computationem , duas Sibyllas Martiani Capellæ , tres Clementis Alexandrini nempe Samiam , Erythræam , & Phrythonem , quatuor Æliani scilicet Erythræam , Samiam , Ægiptiam, & Sardiam: quinque Lactantii, & qui illum secutus est Isidori , nempe Libycam , Erythræam , Samiam , Hellesponticam, & Phrygiam ad unam redectas . Pausanias, qui Libycam ab Erythæa distinguit alio pacto enumerat , dicens Phrygiam, Samiam, Colophoniam , Delphicam, & Erythræam unam ,, eamdemque fuisse Vatem , sed quæ diversis habitavit in locis. Martianus Capella suo modo computat Erythræam Cumanæ jungens. Justinus Martyr pro eadem accipit Babylonicam , & Cumanam , uti etiam Isidorus Hispalensis post illum , qui de Mirabilibus Auscultationibus apud

 Ari-

Aristotolem scripsit: & idem Isidorus errat, annumerans Erythræam (quæ in continenti erat, & Regione Chio) insulis; ita etiam necessum plane ejus Samonota in fumum abeat. Suidas existimans (post Justinum Martyrem) Sibyllam Chaldaicam esse filiam Berosi, aliquo modo consentit cum Pausania, qui eam ultimo loco collocat, sed directe sibi repugnat, dicentem illam esse filiam Noachi, Alexandroque fuisse antiqniorem: repugnat Varronis apud Lactantium sententiæ, qui Persieam (quæ fuit Chaldaica) antiquissimam judicavit. Sibi etiam contradicit scribens Erythræam (Cyrillus lib. I contra Julian. dicit Erythræam IX. Olympiade extitisse, distinquitque illam ab Herophile, quam XVII. Olympiade vixisse statuit) quadringentis octuaginta tribus annis bello Trojano fuisse posteriorem: qua opinione ad Eusebii sententiam accedit, qui in chronico sub regno Romuli illam collocat, qui regnare coepit quadringentis uno, & triginta annis post captam Trojam, pagina enim sequenti concedit Trojano bello anteriorem, & sic Drinysii Halicarnassæi, qui illam ab Ænea consultam statuit, ut & Lactantii opinionem confirmat, qui illam Græcis obsidionis eventum prædixisse narrant,

rant, imo & Solini; qui illam Delphica, quæ ante Græcorum expeditionem vixit, paucis annis posteriorem observat. Clemens Alexandrinus pro certo statuit, Delphicam, quam Artemida Lamiæ Sidoniensis filiam nominat, Orphei tempore priorem, qui Argonautarum partibus adhæsit septuaginta novem annis ante bellum Trojanum. Attamen Diodorus Siculus, qui illam Daphem Tiresiæ filiam vocat, quinquaginta duobus annis post, Thebis cum patre ab Epigonis vult fuisse captam. Diodorus asserit eam ab illis Delphis stabilitam, Pausanias ex Asia Delphos, Plutarchus ex Helicone venisse, eamque fuisse Lamiæ filiam. E contra vero Isidorus, & Suidas Delphos ipsi locum natalem fuisse contendunt; hic, qui illam Mantonem Tiresiæ Thebani filiam vocat, Geographiæ suæ oblitus videtur illam Thessalicam nominans, ac si Bœotia, & Thessalia loci vicini, eadem fuerit terra: quod etiam de Lampusea Colophonia Calchantis filia scribit, & Pausaniæ adversatur, qui titulum Sibyllæ Colophoniæ Herophilæ ex Jove, & Lamia oriundæ assignat, & probabilitati, quæ non admittere videtur, Calchantis Europæi, qui Græcos fuit comitatus, filiam fuisse Asiaticam.

Vir-

Virgilius Cumanam Deiphoben Glauci filiam vocat, eamque Æneæ coætaneam facit. Sed inter Scriptores nec de ejus nomine, prosapia, ætate, quam longe posteriorem volunt, convenit. Hactenus Doctiss. Blondellus. Hæcque ad Suidæ loca sufficere puto. Ut porro quod de Sibyllarum numero dicendum restat, absolvam, notes velim præter decem illas supra laudatas Sibyllas, multo plures a nonnullis enumerari. Ego interim, ut meam heic de Sibyllarum numero sententiam expediam, dicam, me non posse quicquam Lactantio, qui decem enumerat contradicere tot, tantorumque Scriptorum testimoniis stipato. Confirmant enim & eam sententiam quæ plurima memorantur haud dubie ex Vetustissimorum Auctorum monumentis collecta. Verum ex altera parte, nec valeo argumentis illis non in speciem modo probabilibus, sed justis quibusdam rationibus roboratis repugnare, quæ Sebastianus Castalio vir singulari ingenio, & eruditione rara prædictus mihi prubet, ut in ejus me trahat sententiam, qui quiquid Sibyllarum nomine fertur, ab una pro fectum affirmat. Quod Platonis quoque, Plutarchi, Pausaniæ aliorumque Scriptorum, Ciceronis præsertim auctoritate confirmare conatur,

natur, qui nusquam de Sibylla, nisi ut de singulari femina loquitur. In quo non levis fateor, mihi exoritur scrupulus. Cum enim M. Varro, ut visum est, decem fuisse Sibyllas scripserit, mirum sane videri possit, nihil de eo numero unquam a Cicerone proditum fuisse: neque hanc Varronis sententiam de numero Sibyllarum illum latuisse verosimile est. Cur igitur hujus non saltem meminit in libris de divinatione? Si vellet meminisse, non alius opportunior erat locus. Quæ igitur silentii causa? negligentia? non credo, quid igitur? Oblitus hujus mentionem facere? ne id quidem. Nihil video probabilius, quam non putasse hanc opinionem dignam, cujus aliquam rationem haberet. At Varro, ut fere omnes, qui eruditionis & πολυμαθειας amore ducuntur, omnia, quæ uspiam legisset sive vera, sive falsa studiose colligebat, ut multorum conditor voluminum diceretur. Quo sane fiebat, ut utilibus, & scitu dignis quædam, ut Gellius de eo prodidit, congereret frigidiuscula, ut quæ in Hebdomadibus de numero septenarii potestate commemorat. *Septem opera esse in orbe terrarum miranda, & sapientes item veteres septem esse: curricula ludorum Circensium solemnia esse septem*

ptem: ad oppugnandas Thebas duces septem electos: se quoque duodecimam annorum hebdomedam ingressum esse: & ad eum diem septuaginta hebdomadas librorum conscripsisse. Hæc & alia id genus frivola Varro, ne quid, quod in Literis esset, intactum reliquisse videretur. Cæterum absit hæc vanitas a nobis, ut putemus in iis omnibus, quæ ab aliis prodita excerperet, volu isse obstringere fidem suam. Unde ut facile credo unam tantum non extitisse Sibyllam; ita nolo illis subscribere, qui decem, vel plures enumerant; quicquid tandem sit melim in illos pedibus ire, qui duas solum aut quatuor, extitisse tradidere. Quibus jam de Sibyllarum numero statutis, deberem modo quæ illarum patria, nomina, ætas, ac parentes fuerint declarare. Verum hac de re sufficient tibi certe, quæ supra Lactantius, Isidorus Hispalensis, Suidas, aliique dixere. Quid enim in tanta Scriptorum turba hinc inde inter se tam acriter digladiantium, certi a me, vel verosimilis expectes? res est adeo incerta, tamque atris tenebris involuta, ut ipsum eam velle inquirere, sit magis obtegere. Esto itaque illud aliorum, quibus audacior effervet in pectore animus, curæ relictum, dum ego heic

heic tibi de Sibyllinis potius oraculis perpauca demum tradere instituo. De illis multa olim Gentiles, & Christiani memoriæ prodiderunt, quid de illis statuerunt, non est hujus loci, nec nunc vacat referre. Hoc dicam me nullo modo adduci posse, ut credam illa genuina esse, quæ nunc illarum nomine circumferuntur carmina: quis enim credet gentiles voluisse in prophetissarum numerum admittere quæ se scortum, ac prostibulum fuisse fatetur? Unde illa *lib:* VII. *in fine* cum horrore, & tremore judicium futurum sibi ante oculos ponit ob infractionem fidei conjugalis, & ob impurissimam ejus ante actam vitam. Sic locus ille sonat in tua illa, qua in octo Sibyllinorum carminum libros raptim quondam istic (*Acherontia*) soluto metro italica versione lusisti, cui postquam asciam, & limam illam typis dare promittis.

——————— *poichè non sol per voglia,*
Ma per dispetto a delinquir mi accesi.
Già mille volte il marital mio letto
Sfrenata profanai; nè un sol momento
Dello sposo agli amplessi io mi donai.
Spergiura nel mio cor; pur colla legge

Sa-

Sagra del giuramento a' serbar fede
Gli altri obbligai, Sempre prescelsi i forti
Nelle lutte di Amor, e dal lor seno
Mille delizie io colsi ne' ridenti,
E molli campi di dolcezze amici,
Confidente, che il Ciel non mi ebbe à malo:
Perciò del fuoco espiatore in seno
Consumando mi perdo, già conquisa
Dal tempo struggitor degli anni miei.

Hæccine Lupa; & profligatæ pudicitiæ meretrix futurorum præscientiam apud Gentes sibi adeptam dicenda? Talis si Paganorum fuisset Sibylla, non adeo fuisset inter illos laudata, & decantata, quippe qui fornicationem, & adulterium summopere execrabantur. Quid quod plena sint mendaciorum hæc spuria Sybylliua oracula, & Sacræ Scripturæ contradicant? Moses narrat Noacum in arca degisse annum integrum, Sibylla vero illa fictitia tantum per XLI dies illum in Arca fuisse canit. Etiam αντιγραφον est quod dicit de monte Ararat, illum in Phrygia situm esse, eumque primum post diluvium emersisse. Falsum item est, dum cum Japheto marito suo, cum socero, sucruque in Arca se fuise

fuisse diluvii tempore predicat, si enim verum hoc, oportet Mose illam priorem extitisse, quod, præter quia in omnium prorsus scriptorum opinionem impincit; nescio quomodo cum ultimis illis *lib. VII.* versibus, quibus illa *de sancta Christi stirpe se genitam* dicit, conciliari unquam possit. Si itaque Christianus auctor hic fuit, quomodo cum Noaco fuerit in Arca? S. Lucas nobis ejus denominationis originem indicat *Actor. cap. XI. lib.* 26., & in Antiochia primum discipulos vocatos fuisse Christianus docet. Quomodo itaque Christianos cum Noaco in Arca fuisse quispiam credat? nonne hoc plane ridiculum, ante natum Christum, ante ejus mortem repertos Christianos? Auctorem autem horum carminum fuisse Christianum, vel Christo saltem posteriorem, vel hinc patet, quod multa narrat, quæ nonnisi post Christum natum contigere. Qualia sunt dum Messias introducitur a Sibylla omnia verbo faciens, & omnem morbum curans. Sic ubi illius miracula de mortuorum resurrectione, ac de claudorum, surdorum, aliorumque quolibet morbu laborantium in pristino statu restitutione. Sed hæc minus dura. Expendas velim, an credibile sit ante

ante eventum Sibyllam aliquam prædixisse, Christum quinque panibus, & duobus piscibus in deserto quinque millia hominum saturaturum, & duodecim cophinos de residuis fragminibus implendos. Atqui si Lactantio *lib. IV. de vera sap. c. 15.*, & aliis credimus; hæc Sibyllinis carminibus jam olim prædicta. Sic sane Christum ventos imperaturum, mare constraturum, & calcaturum, morbos quosvis curaturum, mortuos excitaturum clarius omnibus Prophetis, Sibyllinis carminibus prædictum. Adde & quæ *eodem libro* recenset Lactantius, Sibyllas jam olim vaticinatas a Christo solvendam legem, illum in impiorum manus tradendum, cædendum, conspuendum, corona spinea redimiendum, felle, & aceto potandum, velum templi scindendum, tenebras trihorio incubituras, ista omnia Christum summo silentio in sacerrimo corpore excepturum, non resurrecturum tantum, sed & resurrectione sua morti terminum impositurum post tridui somnum, & primitias resurgentium futurum. Et o præclaras Sibyllæ prophetias omnium quidem sæculorum admiratione dignissimas! an lux similis ulli Prophetarum affusa circa Christum mediatorem? cui non mera nox, meræ tenebræ

bræ videbuntur illorum scripta præ hac luce? an non vilescent eorum vaticinia præ talibus? qui sic Evagelium μυστηριον αποκεκρυμμενον απο των αιωνων, si hæc jam olim extitere inter paganos? non itaque hoc modo dicendum esset, prædictiones de Christo clariores a Sibylla, quam a Prophetis editas? Esaias dixit, Virginem parituram, Sibylla hæc ficta: *Maria Virgo pariet Jesum in Bethlehem*. Prophetæ itaque non norunt tam exacte omnes circumstantias, nomina propria personarum, de quibus vaticinantur; quæ tamen a Sibylla tam recte indicata, ut non dubitem, quin auctor hic, quisquis ille fuerit, vel suo tempore viderit, vel ex aliis audiverit, aut in Evangeliis legerit: quomodo enim prædixisset de bapthismo Christi in Jordane, & descensu Spiritus S. sub forma columbæ, cum ne Prophetæ quidem ea prædixerint? Clarius ne illam Prophetarum hæc de Christo annuntiasse credendum? absit hoc. Sunt illa ergo potius euremata virorum piorum quidem sed minus prudentium, qui bono zelo, sed sine scientia in illas artes jam olim incubuere, ut Gentiles ad fidem Christianam eo facilius adducerent. Merito itaque talia a Casaubono summo viro *in exercitationibus, Baronianis* exploduntur. Et miror

pro-

profecto mortalium quempiam adeo unquam abjectæ fuisse credulitatis, ut aliter sentiret. Hæc velociter, mi carissime Scipio, quantum pluma potest volare: unde scires quid in me, ut maxime occupatum, tuæ literæ valeant. Vale interim, mi Frater, & me, quod facis, ama.

NEAPOLI Kalendis Decembris.
Anno æra Christiana.
CIↃIↃCCXC.

